JAARVERSLAG

Werkingsverslag 2016
Werkingsplan 2017

vbjk
Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen

Werkingsverslag 2016
Werkingsplan 2017

vbjk

Woord vooraf

Met trots presenteren we het werkingsverslag 2016 / werkingsplan 2017 van VBJK. Hierin komt u alles te weten over onze realisaties in 2016 en onze ambities in 2017. De rode draad is opnieuw werken aan kwaliteitsvolle en toegankelijke (netwerken van) basisvoorzieningen voor jonge kinderen en hun gezinnen.

Samenwerking tussen verschillende diensten en voorzieningen voor kinderen en ouders blijft een belangrijk thema in onze werking.
In 2016 zetten we de ondersteuning van de Huizen van het Kind verder. In samenwerking met VCOK konden we in 2016 11 Huizen van het Kind in Oost-Vlaanderen volgen en ondersteunen. Waar we voorheen eerder betrokken waren bij de ontwikkeling van samenwerkingsverbanden in grotere steden, gaf dit project ons de kans om een inkijk te krijgen in de ontwikkeling van samenwerking in kleinere steden en gemeenten. We ondervonden dat sommige vraagstukken dezelfde zijn. Denk aan: hoe creëer je een gezamenlijk project voor kinderen en gezinnen in de gemeente? Hoe betrek je ouders? Wat betekent 'progressief universalisme' in de praktijk? Tegelijkertijd stelden zich ook andere vragen: wat als er geen middelen zijn om een coördinator aan te stellen? Wat als het aanbod voor kinderen en ouders in de regio beperkt is? Hoe kom je tot intergemeentelijke samenwerking?
Ook het AMIF-project 'Inburgering laaggeletterde moeders' gaf ons de kans om te onderzoeken hoe geïntegreerde samenwerking vorm kan krijgen. In dit project bestond de uitdaging eruit samenwerking tot stand te brengen tussen inburgering, basiseducatie en de preventieve gezinsondersteuning om een traject te ontwikkelen op maat van laaggeletterde moeders met jonge kinderen, een groep die onvoldoende bereikt wordt.
Samenwerking tussen voorzieningen is ook in verschillende internationale projecten een centraal thema. In het INTESYS project bvb. onderzoeken we, samen met buitenlandse partners, hoe via geïntegreerde samenwerking de toegankelijkheid en kwaliteit van basisvoorzieningen voor kinderen en gezinnen in een maatschappelijk kwetsbare positie kan worden verbeterd.

Het thema '**betrekken van en samenwerken met ouders'** is allesbehalve nieuw voor VBJK. Toch blijft dit voor VBJK een belangrijk en actueel thema in de diverse domeinen waarin we actief zijn. Enkele voorbeelden. De publicatie *Kinderopvang en ouders: partners in opvoeding* verscheen in voorjaar 2016. In opdracht van VGC voerden we een geslaagd project uit over het versterken van de samenwerking met ouders in de buitenschoolse opvang. In opdracht van Stad Gent werken we momenteel aan een project over de kinderopvang als ontmoetingsplek voor ouders. Ook in het onderwijs is het thema van ouderbetrokkenheid brandend actueel. In het recent gestarte AMIF-project 'kwalitatieve kleuterparticipatie via ouderbetrokkenheid' staat VBJK i.s.m. UGent in voor de begeleiding van een lerend netwerk waarin kleuterscholen onderzoeken hoe zij hun ouderbeleid kunnen versterken.
Internationaal ronden we binnenkort het EQUAP project af. In dit project over ouderparticipatie kregen medewerkers uit diverse voorzieningen voor jonge kinderen de kans om te 'jobshadowen': ze gingen bij elkaar op bezoek en werden betrokken bij de dagelijkse werking van de deelnemende opvanginitiatieven en kleuterscholen.
Recent ging het nieuwe 'TOY for Inclusion' van start waarin de inclusie van Roma gezinnen centraal staat.

Enkele jaren terug gingen de eerste onderzoeksprojecten van start over **kleuterparticipatie en de transitie van thuis/KO naar kleuterschool**. Binnenkort zijn de verschillende onderzoeksprojecten afgerond. In september treden we hiermee naar buiten.
Inmiddels zetten we de stap van onderzoek naar praktijk: welke praktijken dragen bij aan een kwaliteitsvolle transitie? In het START project ontwikkelen we een proeftuin in Aalst:

kinderdagverblijf Mezennestje, de Basisschool Sint-Maarten Instituut en Vierdewereldgroep Mensen voor mensen ontwikkelen acties om de transitie tussen thuis/kinderopvang en kleuterschool te verbeteren. Daarnaast zijn we betrokken bij het project van Freinetschool De Tandem (Sint-Kruis). Zij starten een innovatief project waarin kinderbegeleiders en leerkrachten kleuteronderwijs samen een leefgroep met kinderen tussen 0 en 4 jaar begeleiden vanuit een Educare benadering. VBJK begeleidt de betrokken groep kinderbegeleiders en leerkrachten via een intervisietraject.

Wat de **internationale werking** betreft werkten we het afgelopen jaar intensief voor UNICEF en UNESCO. Zo voerden we, in opdracht van UNICEF, een doorlichting uit van de kwaliteit van het kleuteronderwijs in vier Balkanlanden en introduceerden we Wanda in Albanië (met de steun van het ministerie van onderwijs). We waren betrokken bij het UNESCO project over professionalisering van ECEC in low income countries. Ook dit jaar werken we verder met UNICEF (CEE/CIS). Daarnaast organiseren we, in opdracht van de Open Society Foundations, de prestigieuze Summer Course over Inclusive ECEC aan de Central European University in Budapest. Meer dan 157 kandidaten uit alle continenten kandideerden om hieraan deel te nemen. In oktober 2017 vindt de internationale ISSA conferentie in Gent plaats. Dit realiseren we in samenwerking met Stad Gent, Artevelde Hogeschool en de vakgroep Sociaal werk en Sociale Pedagogie. Ten slotte bouwde VBJK een succesvolle samenwerking ui met de Europese Commissie DG E&C via het NESETII netwerk van onderzoekers. We verzorgen talloze key-notes op internationale conferenties in de US, Afrika en Europa. Via deze internationale activiteiten heeft VBJK haar positie gevoelig versterkt en is VBJK uitgegroeid tot een organisatie die op het vlak van ECEC gewaardeerd wordt door internationale organisaties. Deze internationale werking inspireert tegelijkertijd de Vlaamse werking. Het internationale werk maakt ons gegeerd als het gaat om partnerschappen binnen Europese projecten en geeft een instroom van nieuwe ideeën waar de gehele werking beter van wordt.

Jan Peeters

Sandra Van der Mespel

Organisatiestructuur

Algemene Vergadering

Mevr. Heide-Marie Piette	Kinderopvang De Duizendpoot vzw
Mevr. Mady Van Herreweghe	Landelijke Kinderopvang
De Heer Danny Verdonck	Stad Gent, Dienst Kinderopvang

+ leden van de Raad van Bestuur

Raad van Bestuur / Algemene Vergadering

Prof. Michel Vandenbroeck, Voorzitter	Universiteit Gent, Vakgroep Sociale Agogiek
Prof. Remi Baekelmans	Expert
Mevr. Mia Brumagne	Landelijke Kinderopvang
Mevr. Anick Foret	Vlaamse Werkgroep Diensten voor Opvanggezinnen
Mevr. Ann Rombaut	UNIEKO
Mevr. Barbara Devos	Vlaams Welzijnsverbond
De Heer Peter Masschelein	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
Mevr. Jeanine Vanden Broucke	Vlaams Welzijnsverbond
Mevr. Naomi Geens	Universiteit Gent, Vakgroep Sociale Agogiek
De Heer Wim Van Esch	Unizo
Mevr. Marina De Greef	Kinderdagverblijven KULeuven
De Heer Geert De Raedemaeker	Erasmushogeschool Brussel
Mevr. Lien Werbrouck	Karel de Grote-Hogeschool

Waarnemers

De Heer Jan Peeters	Vertegenwoordiger personeel VBJK
Mevr. Sandra Van der Mespel	Vertegenwoordiger personeel VBJK
Mevr. Katleen Govaert	Vertegenwoordiger Kind en Gezin
Mevr. Christine Faure	Vertegenwoordiger Kind en Gezin (plaatsvervangend)

Personeel

Coördinatoren

Jan Peeters	Algemeen directeur
Sandra Van der Mespel (90%)	Teamcoördinator

Educatief / onderzoeksteam

Caroline Boudry (100%)	Educatief medewerker
Renilde Claesen (ziekteverlof)	Educatief medewerker / onderzoeker
Hester Hulpia (30%)	Educatief medewerker / onderzoeker
Brecht Peleman (50%)	Educatief medewerker / onderzoeker
Ellen Rutgeerts (80%)	Educatief medewerker / redacteur
Ankie Vandekerckhove (90%)	Educatief medewerker / onderzoeker
Katrien Van Laere (100%)	Onderzoeker
Veerle Vervaet (80%)	Educatief medewerker / onderzoeker
Nima Sharmahd (50%)	Educatief medewerker / onderzoeker
Liesbeth Lambert (50 %)	Educatief medewerker / onderzoeker
Chris De Kimpe	Vrijwilligster, educatief medewerker internationale projecten
Naomi Geens (50%: 09/02 tot 31/08) (100% tot 31/12)	Educatief medewerker / onderzoeker
Joëlle Mottint (20%: vanaf 01/09)	Educatief medewerker / onderzoeker

Administratie

Joske Buyle (80%)	Administratief medewerker
Mike De Cloedt (60%)	Administratief medewerker
Armand Bourgoignie (50%)	Administratief medewerker

Inhoudsopgave

Projecten: realisaties in 2016 en ambities in 2017

1. Preventieve Gezinsondersteuning 1
   1.1. Ondersteuning uitbouw samenwerkingsverbanden Huizen van het Kind in Vlaanderen 1
   1.2. Huizen van het Kind Oost-Vlaanderen 2
   1.3. Huis van het Kind Brussel 3
   1.4. Ondersteuning ontmoetingsfunctie Huizen van het Kind 4
   1.5. Jobshadowingtraject 'Sociale steun en cohesie' 5
   1.6. Lerend netwerk proeftuinen inburgering laaggeletterde moeders 6
2. Kinderopvang voor Baby's en Peuters 8
   2.1. Kinderopvang met sociale functie: begeleiding intervisietraject 8
   2.2. Centra Inclusieve Kinderopvang: begeleiding intervisietraject 9
   2.3. Project Netwerkversterking ouders in kinderopvang 10
   2.4. Sector ondersteunen bij het werken aan kwaliteitsverbetering via de ontwikkeling van pedagogische materialen 10
   2.5. Coaches in de kinderopvang: begeleiding intervisietraject & inspiratiedag 12
   2.6. Ondersteunen pedagogische coaching in de kinderopvang 13
   2.7. Ondersteunen beleidsontwikkelingen gezinsopvang 14
   2.8. KIDDOdagen 14
   2.9. Productie film: Dat lust ik graag. Proeven en eten in de kinderopvang 16
3. Kleuterparticipatie 17
   3.1. Conferentie "Schoolrijpe peuters of kindrijpe kleuterschool?" 17
   3.2. PhD onderzoek – Conceptualiseringen van zorg en educatie 17
   3.3. Educare-project: transities in de Nederlandstalige voorschoolse voorzieningen 18
   3.4. FWO onderzoek: De overgang naar de kleuterschool voor kinderen uit gezinnen in armoede 19
   3.5. Project Kleuterparticipatie en Transitie - Stad Gent 20
   3.6. Lerend Netwerk Proeftuinen duurzame kwalitatieve kleuterparticipatie via ouderbetrokkenheid 21
4. Opvang en vrije tijd van schoolkinderen 22
   4.1. Ouderbeleid in de Brusselse Initiatieven Buitenschoolse Opvang (IBO's) 22
   4.2. Ondersteunen beleidsontwikkelingen opvang en vrije tijd van schoolkinderen 23
5. Internationale uitwisseling 25
   5.1. Leren van Europese onderzoeken 25
      5.1.1. NESETII 25
      5.1.2. UNESCO: Early Years Workforce Survey 26
   5.2. Europese innovatieprojecten 27
      5.2.1. Transatlantic Forum on Inclusive Early Years 27
      5.2.2. ISSA – Peer learning activity European Quality Framework for ECEC 28
      5.2.3. Enhancing quality in early childhood education and care through participation(EQUAP) 28
      5.2.4. INTESYS - Project Together supporting vulnerable children through integrated early childhood services 30

5.2.5. UNICEF: Developing and Implementing a framework and process to monitor and improve quality in Albania, Bosnia-Herzegovina, Kosovo and Montenegro. 31
5.2.6. UNICEF: Development of in-service teacher training program for preschool in Albania 32
5.2.7. START – A good start for all: Sustaining TrAnsitions across the Early Years 32
5.2.8. TOY for Inclusion: Community Based Early Childhood Education and Care (ECEC) for Roma Children 34
5.2.9. Summer School on the Role of EC development in promoting Equity and Social Inclusion 34
5.2.10. Multilingual early childhood education and care for young refugee children... 35
5.2.11. Social Inclusion, Education and Urban Policy for Young Children 35
5.2.12. Participatie aan ISSA 36
5.2.13. ISSA conferentie in Gent: Local Responses, Global Advances. Towards Competent Early Childhood Systems 37
6. Ondersteunen opleidingen 38
6.1. Ondersteunen opleidingen medewerkers basisvoorzieningen jonge kinderen 38
6.2. Gastdocent in vak ECEC 39
7. Adviesverlening 40
8. Communicatie 43
8.1. Strategisch communicatieplan 43
8.2. KIDDO 44
8.3. Children in Europe / Kinderen in Europa 45

Facts and figures 2016

9. Communicatie 46
9.1. Bibliotheek 46
9.2. Website VBJK 47
9.3. Research Gate 47
9.4. Vimeo 48
9.5. Website: statistieken 2016 49
10. Evenementen 53
10.1. VBJK organiseert evenementen 53
10.1.1. KIDDOdag 53
10.1.2. Infosessie voor medewerkers Kind en Gezin 54
10.1.3. Docentendag kennismakingsmodules gezinsopvang, i.s.m. Kind en Gezin ... 54
10.1.4. Oost-Vlaamse Trefdagen Preventieve Gezinsondersteuning, i.s.m. Provincie Oost-Vlaanderen 55
10.1.5. Uitwisseldag pedagogische coaches in de kinderopvang 56
10.2. VBJK levert bijdrage aan evenementen 57
10.2.1. Keynotes op conferenties in België en Nederland 57
10.2.2. Lezingen, workshops en debatten in België en Nederland 57
10.2.3. Keynotes op internationale studiedagen en congressen 58
10.2.4. Lezingen, workshops en debatten op internationale studiedagen en congressen 58
10.2.5. Trainingen en gastcolleges binnen opleiding en vorming 59
10.2.6. Studiebezoeken 60
10.3. VBJK neemt deel aan evenementen 60

10.3.1. Bijwonen conferenties, studiedagen en studiebezoeken 60
10.3.2. Opleiding 62
11. Publicaties 62
11.1. Boeken & brochures 62
11.2. Wetenschappelijke rapporten 62
11.3. Artikelen / hoofdstukken in vaktijdschriften en boeken 63
11.4. Artikelen in KIDDO 64
11.5. Interviews 64
11.6. Film 64
12. Overzicht van de verkoop en verspreiding van trainingsmaterialen 65
12.1. Audiovisueel materiaal 65
12.2. Boeken, vorming- en trainingsmaterialen 65
12.3. Tijdschriften 67
13. Financieel verslag 68

1. Preventieve Gezinsondersteuning

Samenwerking in de preventieve gezinsondersteuning en de aandacht voor sociale steun ondersteunen

1.1. Ondersteuning uitbouw samenwerkingsverbanden Huizen van het Kind in Vlaanderen

Looptijd:	Doorlopend
Projectcoördinatie:	Sandra Van der Mespel
Projectuitvoering:	Liesbeth Lambert, Hester Hulpia & Sandra Van der Mespel
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	In samenwerking met partners samenwerkingsverbanden Huizen van het Kind inspireren en ondersteunen. Thema's waar VBJK, vanuit de opgebouwde expertise, in het bijzonder wil op inzetten, zijn: geïntegreerd werken (of samenwerken rondom gezinnen), participatief werken met kinderen en ouders, inclusief werken en sociale steun en cohesie in basisvoorzieningen voor jonge kinderen.
Resultaat 2016	• Samenwerking met EXPOO In 2016 investeerden we in het uitbouwen van de samenwerking met EXPOO. Op 12 april was er een denkdag met medewerkers van VBJK, EXPOO en Kind en Gezin. De vraag naar de complementariteit en synergie tussen de beide centra stond centraal. N.a.v. de denkdag werden actiepunten voor de samenwerking geformuleerd. Met name: krachten bundelen om een internationaal netwerk over 'Family Centres' uit te bouwen, VBJK betrekt EXPOO bij het verspreiden van projectresultaten (bvb. projecten over transitie), regelmatig afstemmen over ondersteuning HvhK en een project over ontmoeting en sociale cohesie (zie verder) opstarten. • Ondersteunen beleidsontwikkelingen Het ondersteuningsplatform Huizen van het Kind werd in 2016 door EXPOO niet meer ingericht; er werd beslist om de werking te herdenken. Er was in 2016 evenwel meermaals contact tussen VBJK en EXPOO om af te stemmen over de ondersteuning van HvhK. In februari ging er een informatiesessie door voor medewerkers van Kind & Gezin, incl. EXPOO. Tijdens deze informatiesessie gaven we toelichting bij recente projecten en onderzoeken van VBJK. • Publicatie In 2016 werkten we verder aan de publicatie over Huizen van het Kind. Het doel van de publicatie is bestaande kennis en inzichten over de Huizen van het Kind (zowel in Vlaanderen als internationaal) te bundelen zodat het inspiratie kan bieden aan de Huizen van het Kind in Vlaanderen. De publicatie bestaat uit 2 grote delen. In deel 1 staan we stil bij de kern van

	de HvhK en de achterliggende visie. In het tweede deel gaan we dieper in op hoe een samenwerkingsverband binnen een HvhK kan opgebouwd worden. De publicatie wordt doorspekt met praktijkverhalen. Hiervoor organiseerden we in 2016 twee focusgesprekken met 9 HvhK-coördinatoren. Er waren twee bijeenkomsten van de adviesgroep, bestaande uit beleidsmedewerkers, onderzoekers, lectoren en HvhK- coördinatoren. De adviesgroep gaf feedback op teksten van de publicatie. De publicatie werd op verschillende manieren aangekondigd, o.a. via blogberichten op de website van EXPOO.
Proces 2017	• Samenwerking met EXPOO In opvolging van de denkdag die doorging in 2016, werken we met EXPOO samen aan: (1) Het jobshadowingtraject 'Sociale steun en cohesie' (zie verder) (2) Het uitbouwen van een internationaal netwerk over Family Centers. I.s.m. EXPOO organiseren we aansluitend bij de ISSA conferentie een voorconferentie over Family Centers. We overleggen op regelmatige basis met EXPOO en blijven alert op kansen om elkaar te betrekken. • Publicatie Begin 2017 wordt de tekst inhoudelijk afgewerkt en vormgegeven. De publicatie wordt gepubliceerd en verspreid via Blurb. In samenwerking met partners (o.a. EXPOO) maken we de publicatie bekend.
Beoogd resultaat 2017	• De publicatie Huis van het Kind In-Zicht is gefinaliseerd en bekendgemaakt bij het doelpubliek. • Aansluitend bij ISSA congres, ism EXPOO voorconferentie over Family Centers organiseren.

1.2. Huizen van het Kind Oost-Vlaanderen

Looptijd:	Januari 2016 – december 2016
Projectcoördinatie:	Liesbeth Lambert
Projectuitvoering:	Liesbeth Lambert, Sandra Van der Mespel i.s.m. VCOK
Financiering:	Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, Directie Welzijn

Doelstelling	Coördinatoren van de Huizen van het Kind in Oost-Vlaanderen ondersteunen bij het uitbouwen van een Huis van het Kind.
Resultaat 2016	In samenwerking met VCOK werd in 2016 een traject ingericht voor de coördinatoren van de Huizen van het Kind in Oost-Vlaanderen. Dit traject omvatte begeleiding op maat. Per Huis van het Kind namen ten minste twee vertegenwoordigers van het HvhK deel aan de begeleiding. Een procesbegeleider kwam op regelmatige basis samen met deze 2 vertegenwoordigers. Aansluitend bij de ontwikkelingsfase van het

betreffende HvhK en de bijhorende vragen werd een begeleidingstraject op maat uitgestippeld. De meest voorkomende thema's waren: uitbouwen van het netwerk en aanpak van netwerkbijeenkomsten, op participatieve manier missie, visie en doelstellingen uittekenen, uitwerken van een actieplan en intergemeentelijke samenwerking vormgeven.
In totaal werden 11 Huizen van het Kind begeleid: Huis van het Kind Beveren, Huis van het Kind De Pinte, Huis van het Kind Deinze, Huis van het Kind Destelbergen, Huis van het Kind Erpe-Mere, Huis van het Kind Geraardsbergen, Huis van het Kind Lokeren, Huis van het Kind Oudenaarde - Kruishoutem - Horebeke - Wortegem-Petegem – Zwalm, Huis van het kind Temse, Huis van het Kind Zottegem - Sint-Lievens-Houtem - Zwalm - Brakel- Lierde, Huis van het Kind Wetteren – Wichelen – Laarne.
Liesbeth Lambert stond vanuit VBJK in voor de coördinatie van de begeleiding op maat en voor de begeleiding van 2 Huizen van het Kind. De andere Huizen van het Kind werden begeleid door VCOK medewerkers.

Naast de begeleiding op maat werden 2 trefdagen voor trekkers van Huizen van het Kind in Oost-Vlaanderen georganiseerd. Ook gemeenten waar nog geen Huis van het Kind bestaat, werden hierop uitgenodigd. Aan beide trefdagen participeerden ong. 50 deelnemers.
Het programma van beide trefdagen bestond uit:

- Informeren en uitwisselen over de bevraging van de Huizen van het Kind door Kind en Gezin (mn. vooraf over de opzet van de bevraging en nadien over de eerste resultaten).
- Via workshops inspiratie bieden en uitwisselen over het uitbouwen van een Huis van het Kind.

VBJK stond samen met Provincie Oost-Vlaanderen in voor de inhoudelijke voorbereiding van de trefdagen. De trefdagen werden gerealiseerd i.s.m. EXPOO, Kind en Gezin en VCOK.

1.3. Huis van het Kind Brussel

Looptijd:	2012 – juni 2017
Projectcoördinatie:	Sandra Van der Mespel
Projectuitvoering:	Hester Hulpia, Liesbeth Lambert, Sandra Van der Mespel
Financiering:	Vzw Ket in Brussel

Doelstelling	De ontwikkeling van het Huis van het Kind Brussel ondersteunen in zijn groei naar een samenwerkingsverband waarbinnen verschillende organisaties samen zorgen voor een multidisciplinair, geïntegreerd en afgestemd aanbod ter ondersteuning van Brusselse (aanstaande) gezinnen met kinderen en jongeren.
Resultaat 2016	In 2016 werd het samenwerkingsverband verder ondersteund. Concreet werd ondersteuning geboden bij:

	• Het finaliseren van het meerjarenplan; • Het organiseren van een lanceringsmoment waarbij het brede Brusselse werkveld kon kennismaken met het Huis van het Kind. • Het uittekenen van het organisatiemodel voor het HvhK Brussel; • Het uitwerken van een implementatieplan; • De opstart van de vzw 'Huis van het Kind – Ket in Brussel' • De voorbereiding van de opstart van lokale teams Huis van het Kind Brussel.
Proces 2017	Voorjaar 2017 zal VBJK ondersteuning bieden bij de opstart van de lokale teams HvhK Brussel. vzw Ket in Brussel organiseert regionale opstartdagen om organisaties te informeren over de werking van het Huis van het Kind Brussel en de opdracht van de lokale teams. Naar aanleiding hiervan kunnen organisaties zich engageren om actief mee te werken in een lokaal team. VBJK zal vervolgens elk team op maat ondersteunen bij het uitwerken van een eigen actieplan. In voorjaar 2017 werft de vzw Ket in Brussel een eigen procesbegeleider aan die de werking van de lokale teams zal opvolgen en ondersteunen. VBJK biedt ondersteuning bij de opstart en inwerking van de procesbegeleider.
Beoogd resultaat 2017	4 lokale teams zijn opgestart en werden ondersteund bij het opstellen van hun actieplan.

1.4. *Ondersteuning ontmoetingsfunctie Huizen van het Kind*

Looptijd:	Doorlopend
Projectcoördinatie:	Sandra Van der Mespel
Projectuitvoering:	Hester Hulpia, Liesbeth Lambert& Naomi Geens
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	In samenwerking met partners, de organisaties die inzetten op sociale steun en cohesie tussen kinderen en ouders blijven inspireren en ondersteunen.
Resultaat 2016	• Bijdrage EXPOO congres 'sociale cohesie in een superdiverse samenleving' VBJK gaf advies bij de voorbereiding van het EXPOO congres. Liesbeth Lambert en Hester Hulpia hielden op het congres een postersessie over het HvhK. Sandra Van der Mespel schreef een blog over het congres voor de EXPOO website. In aanloop naar het congres werd een project over ontmoeting en sociale cohesie voorbereid waarop geïnteresseerden na het congres kunnen intekenen (cfr. 1.5). • Verspreiden resultaten doctoraatsonderzoek Naomi Geens In KIDDO verscheen een artikelenreeks over het doctoraatsonderzoek:

	KIDDO 3 2016 | Een expert in koffie schenken ben je niet zomaar! KIDDO 4 2016 | Nadenken over ongeschreven regels KIDDO 5 2016 | 'Wij zijn een soort Facebook' Daarnaast presenteerde Naomi de resultaten van haar onderzoek op diverse fora, onder andere KIDDOdag 2016 en het EXPOO congres 2016. Naomi startte met de uitwerking van een inspiratieboek waarin ze haar doctoraatsonderzoek toegankelijk maakt voor medewerkers van voorzieningen voor jonge kinderen. • Verspreiden resultaten project 'Ontmoetingsfunctie Huis van het Kind Antwerpen' Begin 2016 werd de handleiding *Ontmoeting in de wachtruimte van de Antwerpse Consultatiebureaus* afgewerkt. Deze handleiding is het resultaat van een project in opdracht van Stad Antwerpen. Liesbeth Lambert en Ellen Rutgeerts presenteerden in een workshop het handboek dat voortkwam uit het project 'Ontmoetingsfunctie in Huis van het Kind Antwerpen'. Dit gebeurde op 17 november 2016 op de netwerkdag 'Kwetsbaar jong in Antwerpen'. Daarnaast werden de resultaten gepresenteerd op het EXPOO congres.
Proces 2017	In 2017 zullen we twee projecten uitvoeren over het thema sociale steun en cohesie. Zie: 1.5. Jobshadowingstraject Sociale steun en cohesie 2.3. Project Netwerkversterking ouders in kinderopvang
Beoogd resultaat 2017	Zie: 1.5. Jobshadowingstraject Sociale steun en cohesie 2.3. Project Netwerkversterking ouders in kinderopvang

1.5. Jobshadowingtraject 'Sociale steun en cohesie'

Looptijd:	Jan. 2017 – april 218
Projectcoördinatie:	Sandra Van der Mespel
Projectuitvoering:	Sandra Van der Mespel, Fien Lannoye (VCOK) i.s.m. EXPOO
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	Basisvoorzieningen voor jonge kinderen inspireren over hoe ze via hun werking een bijdrage kunnen leveren aan het versterken van sociale steun en cohesie in onze superdiverse samenleving.
Proces 2017	VBJK richt i.s.m. EXPOO een jobshadowingtraject in, aansluitend bij het EXPOO-congres 'Ontmoeten en verbinden – Over het versterken van sociale cohesie in onze superdiverse samenleving' . Op dit congres werd een oproep voor deelname gelanceerd. Het traject richt zich op Huizen van het Kind of organisaties die actief betrokken zijn bij een Huis van het Kind. Dit kan zeer divers zijn; bvb. een (fysiek) Huis van het Kind, Brede School, kinderdagverblijf, buurtwerking, bibliotheek, inloopteam, enz. Max. 8 organisaties kunnen deelnemen. In het jobshadowingtraject krijgen 2 medewerkers van de betrokken organisaties de kans om mee te werken in een andere organisatie en zo te leren van elkaar. De jobshadowing wordt gekoppeld aan enkele uitwisselingsbijeenkomsten. Via deze bijeenkomsten worden de

	betrokken organisaties voorbereid op de jobshadowing, wisselen deelnemers ervaringen en inzichten uit de jobshadowing uit en zijn ze elkaars 'critical friend' bij het vertalen en implementeren van de ervaringen in hun eigen organisatie. De ervaringen van de deelnemers worden gedocumenteerd zodanig dat de resultaten van het traject nadien ruimer verspreid kunnen worden.
Beoogd resultaat 2017	• Kick off-dag voor de deelnemers aan het traject. • 2 medewerkers van max. 8 organisaties gaan op jobshadowing in een gastorganisatie. • 3 uitwisselingsbijeenkomsten met de deelnemers.

1.6. Lerend netwerk proeftuinen inburgering laaggeletterde moeders

Looptijd:	oktober 2016 - december 2016
Projectcoördinatie:	Veerle Vervaet
Projectuitvoering:	Naomi Geens & Veerle Vervaet
Financiering:	ESF / AMIF

Doelstelling	Samenwerking tussen inburgeringcentra, centra basiseducatie, kinderopvang en preventieve gezinsondersteuning ontwikkelen met als doel inburgering op maat van laaggeletterde vrouwen met jonge kinderen realiseren.
Resultaat 2016	Het project is een samenwerking tussen het Vlaams Agentschap Integratie en Inburgering, de vzw Integratie en Inburgering Antwerpen, IN-Gent Integratie en inburgering Gent, Kind en Gezin en het Centrum voor Basiseducatie. Concreet werd in het project een inhoudelijk en organisatorisch kader voor 'Inburgering op maat van laaggeletterde vrouwen met jonge kinderen' uitgewerkt. Dit gebeurde via acht proeftuinen verspreid over Vlaanderen. In deze proeftuinen werkten inburgeringcentra, centra basiseducatie en voorzieningen uit kinderopvang en preventieve gezinsondersteuning samen om een inburgeringtraject op maat van deze doelgroep te realiseren. De rol van VBJK in dit project was het organiseren, voorbereiden en begeleiden van het lerend netwerk (8 bijeenkomsten) waaraan de acht proeftuinen deelnamen, monitoring en evaluatie van de proeftuinen ondersteunen en het finale draaiboek uitwerken in samenwerking met de acht proeftuinen. Tijdens de bijeenkomsten van het LN wisselden de deelnemers ervaringen uit (via casebesprekingen en vooraf geformuleerde opdrachten), leerden zij van elkaars successen en waren elkaars critical friend bij het analyseren van knelpunten die zich en cours de route voordeden. Daarnaast brachten we bij aanvang en op het einde van het project bezoeken aan de acht proeftuinen. VBJK nam deel aan de evaluatiesessies door de deelnemende moeders over hoe zij het inburgeringtraject ervaarden. Samen met de teams van de proeftuinen organiseerden we eindreflectiegesprekken.

	VBJK stond ook in voor het organiseren, voorbereiden en voorzitten van de klankbordgroep. Hieraan namen partners in het project, sectorverwante organisaties met helikopterperspectief en vertegenwoordigers uit verschillende beleidsdomeinen deel. De functie van de klankbordgroep was reflecteren en geven van bijsturingadvies over de werking van de proeftuinen. De ervaringen werden verwerkt in het draaiboek ter inspiratie van toekomstige initiatieven, met aanbevelingen gericht op structurele inbedding van dergelijke geïntegreerde trajecten op maat.
Proces 2017	Begin 2017 lanceert AMIF/ESF een nieuwe oproep die de continuering van de bestaande proeftuinen moet mogelijk maken terwijl de 3 beleidsdomeinen: Inburgering, Welzijn (K&G) en Onderwijs (CBE) verder werken aan structurele inbedding van het geïntegreerd inburgeringprogramma op maat van laaggeletterde vrouwen met jonge kinderen. Het Lerend Netwerk wordt hierin niet verder gezet. VBJK volgt wel de stappen mee op die K&G met zijn diverse organisaties (kinderopvang en preventieve gezinsondersteuning) zal nemen in functie van de structurele inbedding. In februari vindt een eerste overleg plaats waar ervaringen uit de proeftuinen gedeeld worden en vooruitgeblikt wordt naar de toekomst.
Beoogd resultaat 2017	Adviesverlening bij structurele inbedding van het geïntegreerd inburgeringprogramma op maat van laaggeletterde vrouwen met jonge kinderen.

2. Kinderopvang voor Baby's en Peuters

De ontwikkeling van een toegankelijke en kwaliteitsvolle kinderopvang ondersteunen

2.1. Kinderopvang met sociale functie: begeleiding intervisietraject

Looptijd:	Doorlopend
Projectcoördinatie:	Ankie Vandekerckhove
Projectuitvoering:	Ankie Vandekerckhove
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	De kinderopvangsector ondersteunen bij het werken aan een toegankelijke en kwaliteitsvolle kinderopvang voor alle kinderen en ouders, met bijzondere aandacht voor de meest kwetsbare gezinnen en het decretaal verankerde 'recht op opvang'.
Resultaat 2016	Dit intervisietraject, in 2010 opgestart op vraag van en in samenwerking met Kind en Gezin, brengt sleutelfiguren uit dertien verschillende netwerken en koepelorganisaties samen. Zij vertegenwoordigen een groot deel van de Vlaamse voorzieningen (gezinsopvang en groepsopvang) en vormen samen een kritische leergemeenschap. De sleutelfiguren nemen de inhoud van deze intervisiemomenten mee naar hun eigen teams; tegelijkertijd brengen zij op dit overleg inhoud, ervaringen en vragen vanuit hun team in. VBJK staat in voor de begeleiding van deze intervisiegroep, in nauw overleg met Kind en Gezin. Het kader 'kinderopvang met sociale functie' en de DECET-principes vormen de leidraad voor deze intervisiegroep. In 2016 waren er vier bijeenkomsten. Tijdens de bijeenkomsten wisselden deelnemers ervaringen en expertise uit over hoe zij de sociale functie in hun organisaties realiseren. Dit gebeurt afwisselend aan de hand van • een bepaald traject (i.c. Stad gent en Landelijke Kinderopvang), • het werken met methodieken (i.c. het DECET familiepakket) of • een meer informatief moment over een bepaald thema (i.c. de buitenschoolse opvang en sociale functie). Een vijfde intervisiemoment werd, in overleg met de deelnemers, vervangen door het gezamenlijk deelnemen aan een studiedag van VLAS (Vlaams Armoedesteunpunt) op 29 april 2016 over 'Voor- en vroegschoolse educatie in de strijd tegen kinderarmoede'. Op 23 november werden de deelnemers van dit intervisietraject tevens betrokken bij de uitwisseldag bij Kind en Gezin, waar diverse trajecten aan elkaar voorgesteld werden (sociale functie, inclusie en PTO) en waar de betrokkenen meer over elkaars traject konden leren (zie ook deel 2, evenementen).
Proces 2017	Uit evaluatie van het intervisietraject was reeds gebleken dat dit intervisietraject door de deelnemende voorzieningen nog steeds wordt gewaardeerd, zeker in het licht van de uitdagingen bij het decreet Opvang van Baby's en Peuters. In 2017 worden opnieuw 4 à 5 bijeenkomsten van de intervisiegroep gepland. Er zal ook uitwisseling zijn over de regionale activiteiten van Kind en Gezin over het thema sociale functie. Naast het intervisietraject bekijken we, samen met Kind en Gezin, hoe

	kennis en ervaring op het vlak van sociale functie breed kan verspreid en gedeeld worden.
Beoogd resultaat 2017	• Verdere verdieping met de deelnemers van het voeren van een sociaal opnamebeleid en aandacht voor sociale functie en diversiteit in de eigen dienstverlening; • Acties om kennis en ervaringen over sociaal opnamebeleid ruimer te verspreiden.

2.2. *Centra Inclusieve Kinderopvang: begeleiding intervisietraject*

Looptijd:	*2014 – 2018*
Projectcoördinatie:	Veerle Vervaet
Projectuitvoering:	Caroline Boudry & Veerle Vervaet
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	De kinderopvangsector ondersteunen bij het realiseren van een inclusieve kinderopvang.
Resultaat 2016	Dit project ging van start in 2014 in opdracht van Kind en Gezin. De aanleiding was de opstart van de zestien Centra voor Inclusieve Kinderopvang (CIK). VBJK begeleidt, in samenwerking met Kind en Gezin, deze zestien Centra voor Inclusieve Kinderopvang via een intervisiegroep. In 2016 vonden er vijf intervisiedagen plaats en een uitwisseldag voor de deelnemers van de verschillende intervisietrajecten ingericht door Kind en Gezin (CIK, Sociale functie en PTO). Ter voorbereiding van de intervisiedagen en de uitwisseldag, werd er steeds voorafgaand overlegd met de medewerkers van Kind en Gezin. In 2016 lag de focus voor de CIK op de uitwerking van structurele samenwerkingsverbanden in de betrokken zorgregio's, de begeleiding van andere voorzieningen en het opstarten en begeleiden van lerende netwerken.
Proces 2017	In 2017 verdiepen we tijdens de intervisiesessies dezelfde thema's, m.n.: • Uitbouw van structurele samenwerkingsverbanden in de zorgregio; • Andere voorzieningen coachen; • Het opstarten van Lerende Netwerken Inclusie. We voeren ook onderzoek naar de noden van de inclusiecoach binnen een Centrum voor Inclusieve Kinderopvang bij het uitvoeren/realiseren van hun opdracht.
Beoogd resultaat 2017	• Verdere disseminatie van de visie 'Inclusie van kinderen met specifieke zorgbehoeften' via de ondersteuning van de inclusiecoaches aan de kinderopvanginitiatieven; • In samenwerking met de pedagogisch ondersteuners / inclusiecoaches inspirerende praktijken ontwikkelen en documenteren.

	• Digitale map met basisinformatie (CIK visie, missie, artikels, methodieken, …) om startende coaches te ondersteunen in hun opdracht.

2.3. Project Netwerkversterking ouders in kinderopvang

Looptijd:	Dec 2016 – juni 2017
Projectcoördinatie:	Liesbeth Lambert
Projectuitvoering:	Naomi Geens & Liesbeth Lambert
Financiering:	Stad Gent

Doelstelling	De kinderopvangsector ondersteunen bij het uitbouwen van de kinderopvang als ontmoetingsplek voor kinderen én ouders.
Proces 2017	We ontwikkelen begeleidingsmethodieken die verantwoordelijken en pedagogisch begeleiders kunnen inzetten om ontmoeting tussen ouders in de kinderopvang te faciliteren. Hiervoor bouwen we voort op het doctoraatsonderzoek van Naomi Geens. In 2016 startte Naomi Geens met het 'vertalen' van haar doctoraatsstudie in een toegankelijk inspiratieboek over sociale steun en cohesie. Aansluitend bij dit inspiratieboek ontwikkelen we verschillende begeleidingsmethodieken. Deze methodieken worden uitgetest in 2 kinderdagverblijven die willen inzetten op ontmoeting tussen ouders. De verantwoordelijke zal samen met een pedagogisch begeleider van Stad Gent de methodieken inzetten in het team. Zij worden hierbij ondersteund door VBJK. Op basis van de ervaringen worden de methodieken bijgestuurd. De begeleidingsmethodieken worden, samen met het theoretisch kader, uitgegeven in een *Inspiratieboek sociale steun en cohesie in voorzieningen voor jonge kinderen.*
Beoogd resultaat 2017	• Materiaal om kinderdagverblijven te begeleiden in het uitbouwen van de kinderopvang als een ontmoetingsplek voor kinderen én ouders. • Inspiratieboek sociale steun en cohesie in voorzieningen voor jonge kinderen

2.4. Sector ondersteunen bij het werken aan kwaliteitsverbetering via de ontwikkeling van pedagogische materialen

Looptijd:	Doorlopend
Projectcoördinatie en uitvoering:	Brecht Peleman (Beeldenbank) Ellen Rutgeerts (Publicaties)
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	De kinderopvangsector ondersteunen bij het werken aan kwaliteitsverbetering via de ontwikkeling van pedagogische materialen. Deze materialen sluiten aan bij het pedagogische raamwerk.

Resultaat 2016

- Bekendmaking via sociale media en voorbereiding van de nieuwe website

Om de werking en materialen van VBJK bredere bekendheid te geven, startten we in 2016 met een facebookpagina en twitteraccount. Daarnaast startte de voorbereiding van een nieuwe website. Eén van de doelstellingen van de nieuwe website is een betere ontsluiting van de pedagogische materialen, documentatie en het beeldmateriaal van VBJK. Het beeldmateriaal dat momenteel via een aparte beeldenbank wordt ontsloten, wordt geïntegreerd in de nieuwe website.

- *Kinderopvang en ouders: partners in opvoeding* gepubliceerd

In september verscheen de handleiding *Kinderopvang en ouders: partners in opvoeding*. Deze handleiding helpt organisatoren, verantwoordelijken en pedagogische coaches in de kinderopvang om samen met kinderbegeleiders het eigen ouderbeleid in de kinderopvang verder uit te werken, te verdiepen en te verfijnen. De handleiding werd mee gefinancierd met middelen van VGC.

- DVD *Dat lust ik héél héél graag*

In september verscheen de DVD *Dat lust ik héél héél graag* over het creëren van een aangename eetomgeving in kinderopvang en kleuteronderwijs waarin kinderen worden gestimuleerd om gezonde voedingskeuzes te maken. Deze DVD werd ontwikkeld in het kader van het REWARD project.
VIGeZ voegde de DVD inmiddels toe aan hun vormingspakket 'gezonde kinderdagverblijven'. Zij kochten 200 exemplaren van de DVD.

- Voorbereiding publicatie '*Inspiratieboek sociale steun en cohesie in voorzieningen voor jonge kinderen*'

Proces 2017

Voorjaar 2017 wordt de nieuwe VBJK website gelanceerd. Eén van de doelen van de nieuwe website is een betere ontsluiting van bestaande pedagogische materialen.

Volgende materialen worden afgewerkt of ontwikkeld in 2017:

- Inspiratieboek *Sociale steun en cohesie in voorzieningen voor jonge kinderen* (extra financiering Stad Gent):
  In 2016 startte Naomi Geens met het 'vertalen' van haar doctoraatsstudie in een toegankelijk inspiratieboek over sociale steun en cohesie. Via het project *Netwerkversterking ouders in kinderopvang* (cfr. supra) zal dit inspiratieboek worden aangevuld met observatie- en reflectie werkvormen. Het inspiratieboek wordt verder ontwikkeld en afgewerkt in 2017.
- Handleiding bij de film *Dat lust ik héél héél graag*
  In 2017 bieden we ondersteuning bij het ontwikkelen van een handleiding bij de film. Eenmaal de handleiding afgewerkt is, wordt de film bekend gemaakt voor ruim publiek (kinderopvang, opleidingcentra, artsen en diëtisten) om zo

	mee de resultaten van het REWARD-onderzoek te verspreiden. • Film buurtgerichte kinderopvang in Gent (extra financiering: Evens Stichting/Stad Gent*):* Gent investeert reeds lange tijd in buurtgerichte kinderopvang, m.a.w. kinderopvang die toegankelijk is voor de diverse gezinnen in de buurt en sterk investeert in samenwerking met ouders en buurt. Het Gentse kinderdagverblijf Tierlantuin won in oktober 2015 de Evens Prijs voor Vredeseducatie omwille van de sterke buurtgerichte werking. Zij ontvingen van de Stichting Evens financiering om de praktijk van het kinderdagverblijf in de kijker te zetten en te verspreiden. Er werd beslist om in samenwerking met VBJK een film te maken over Tierlantuin, andere Gentse buurtgerichte opvanginitiatieven en het beleid van Stad Gent. De film kan andere kinderdagverblijven en lokale besturen inspireren om een sociaal beleid te voeren in de kinderopvang. De voorbereiding van de film startte in najaar 2016; de film wordt afgewerkt en verspreid in 2017. Daarnaast zullen we op basis van de resultaten van de nulmeting van de pedagogische kwaliteit van de Vlaamse kinderopvang (MEMOQ) bekijken aan welke pedagogische materialen nood is. Deze zullen worden gepubliceerd in een reeks in samenwerking met CEGO Publishers.
Beoogd resultaat 2017	• Nieuwe VBJK-website gelanceerd • Inspiratieboek sociale steun en cohesie in voorzieningen voor jonge kinderen • Film buurtgerichte kinderopvang in Gent • Handleiding bij film *Dat lust ik héél héél graag*

2.5. *Coaches in de kinderopvang: begeleiding intervisietraject & inspiratiedag*

Looptijd:	2014 - 2016
Projectcoördinatie:	Veerle Vervaet
Projectuitvoering:	Veerle Vervaet & Brecht Peleman
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	De uitbouw van kwaliteitsvolle pedagogische begeleiding in de kinderopvang ondersteunen.
Resultaat 2016	In 2015 en 2016 begeleidde VBJK samen met Kind en Gezin de coaches en/of de pedagogisch en taalondersteuners. De ondersteuning richtte zich op: • De ontwikkeling van een conceptueel kader voor pedagogische begeleiding.

- De methodische aanpak: pedagogisch ondersteuners beschikken over een schat aan methodieken en ervaringen. Tijdens het begeleidingstraject delen zij hun expertise met elkaar.
- De praktische, organisatorische uitdagingen met betrekking tot de eigen organisatie (met als focus coachen van de eigen medewerkers) en de samenwerking tussen de PTO-organisaties.

2016 stond in het teken van het afronden van het lerend netwerk. Er vonden 2 intervisiebijeenkomsten plaats.
Daarnaast organiseerden we in juni een afsluitend evenement van het Lerend Netwerk in het Muntpunt te Brussel. Tijdens dat evenement brachten alle PTO's een succesverhaal mee om aan elkaar te presenteren met als doel de experimenteerperiode op een waarderende manier af te ronden.
In november organiseerden we een uitwisseldag voor de deelnemers van de verschillende intervisietrajecten ingericht door Kind en Gezin (CIK, Sociale functie en PTO). Doel van de uitwisseldag was de deelnemers van de verschillende trajecten samen te brengen om elkaar beter te leren kennen, ervaringen uit te wisselen en mogelijke samenwerking op gang te brengen vanuit het besef dat allen bezig zijn met een gedeelde opdracht, m.n. de pedagogische kwaliteit en toegankelijkheid van de kinderopvangsector ondersteunen en verbreden.

2.6. Ondersteunen pedagogische coaching in de kinderopvang

Looptijd:	Doorlopend
Projectcoördinatie:	Jan Peeters
Projectuitvoering:	Jan Peeters, Katrien Van Laere
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	De uitbouw van kwaliteitsvolle pedagogische begeleiding in de kinderopvang ondersteunen.
Proces 2017	In samenwerking met Kind en Gezin organiseren we in najaar 2017 opnieuw een evenement voor pedagogische coaches. Dit evenement zal worden gekoppeld aan de ISSA-conferentie in oktober. Daarnaast willen we in 2017 werken aan een nieuw boek over pedagogisch leiderschap. De publicatie *Pedagogisch management in de kinderopvang* dateert reeds van 2005. Bepaalde hoofdstukken zijn dan ook gedateerd. Er blijft evenwel vraag naar het boek, vooral vanuit de bacheloropleiding PJK.
Beoogd resultaat 2017	• Evenement voor pedagogische coaches, aansluitend bij ISSA-conferentie. • Voorbereiding nieuw boek over pedagogisch leiderschap is opgestart.

2.7. Ondersteunen beleidsontwikkelingen gezinsopvang

Looptijd:	Doorlopend
Projectcoördinatie:	Sandra Van der Mespel
Projectuitvoering:	Sandra Van der Mespel, Brecht Peleman
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	Actief opvolgen van beleidsontwikkelingen over de toekomst van gezinsopvang in Vlaanderen.
Resultaat 2016	Kind en Gezin investeerde in 2016 in de voorbereiding van een toekomstoefening over de gezinsopvang. Zij organiseerden in dit kader 4 focusgroepen met kinderbegeleiders gezinsopvang, 3 focusgroepen met ouders, 1 met organisatoren en 1 met pedagogisch begeleiders. Doel van de focusgroepen was het in beeld brengen van verschillende perspectieven m.b.t. gezinsopvang. De centrale vraag hierbij was 'waarvoor moet gezinsopvang bestaan (voor wie?) en hoe dit te realiseren?' VBJK stond mee in voor de begeleiding van de focusgroepen. Het artikel in een vaktijdschrift over evoluties gezinsopvang in binnen- en buitenland werd, wegens tijdstekort, niet gerealiseerd.
Proces 2017	We volgen de beleidsontwikkelingen over de toekomst van de gezinsopvang op en geven, waar nodig, input en advies.
Beoogd resultaat 2017	• Advies en input op overlegmomenten over gezinsopvang

2.8. KIDDOdagen

Looptijd:	Jaarlijks
Projectcoördinatie:	Ellen Rutgeerts i.s.m. Katelijne De Brabandere (VCOK)
Projectuitvoering:	Ellen Rutgeerts (VBJK), Caroline Boudry (VBJK), Mike De Cloedt (VBJK), Katelijne De Brabandere (VCOK) & Liesbeth Lambert (VCOK)
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin; inkomsten inschrijvingsgeld

Doelstelling	Kinderbegeleiders en leidinggevenden, ouders, studenten en docenten jaarlijks samenbrengen rond een thema dat hen prikkelt in het dagelijks werken met jonge kinderen.
Resultaat 2016	KIDDOdag 2016 was aanvankelijk gepland op zaterdag 4 juni en dinsdag 14 juni. Wegens te weinig inschrijvingen werd KIDDOdag op zaterdag afgelast. Wegens een dreigende treinstaking werd KIDDOdag tijdens-de-week verplaatst naar woensdag 30 november 2016. Er waren 250 deelnemers aanwezig. **Het thema** was het pedagogische raamwerk. De centrale lezing werd verzorgd door Prof. Dr. Ferre Laevers (KUL – CEGO); de drie lezingen gingen elk over een opdracht van kinderopvang: kinderen, gezinnen en samenleving. Deelnemers konden met een mix van lezingen en workshops hun eigen traject samenstellen: • focus op één opdracht: bijvoorbeeld de lezing over hoe

	gezinnen elkaar in de opvang ontmoeten en dan nog twee workshops over het ouderbeleid van opvangorganisaties. • brede waaier: bijvoorbeeld de lezing over de maatschappelijke opdracht, een workshop over kinderen en een workshop over samenwerken met gezinnen. Uit de evaluaties blijkt dat deelnemers dit positief ervaren hebben (zie ook (zie ook deel 2, evenementen).
Proces 2017	KIDDOdag richt zich traditioneel tot kinderbegeleiders. De laatste jaren merken we een evolutie: steeds meer deelnemers werken in het middenkader van kinderopvang. Het aantal PTO-medewerkers, PJK-studenten, leidinggevenden … groeit. In 2017 willen we opnieuw meer kinderbegeleiders bereiken. Dit doen we door het thema, de communicatiekanalen en de vorm meer op het doelpubliek af te stemmen. **Thema:** De KIDDOdag is dit jaar opnieuw verbonden aan de speciale uitgave die KIDDO eind 2016 uitbracht: een bundeling van Okiddo's, pedagogische activiteiten voor jonge kinderen in groep (0 – 3 jaar). Het thema is daarom 'Spelen? Kinderspel!' Waarom is spel zo belangrijk? Wat zijn goede pedagogische activiteiten? Kun je inspelen op de signalen van kinderen en tegelijk een en ander voorbereiden? Hoe werk je met de verschillende ervaringsgebieden? Het antwoord op deze vragen komt van creatieve sprekers en concrete doeners. Voor de deelnemers mikken we opnieuw voornamelijk op begeleiders in de kinderopvang: zij kunnen zich laten inspireren door tastbare praktijkverhalen, veel beeldmateriaal, materialen waarmee ze zelf kunnen experimenteren en nog veel meer. Het wordt dit jaar een speelse KIDDOdag, met veel actie. **Communicatie:** We maken in het middengedeelte van KIDDO een poster die leidinggevenden voor hun begeleiders in het teamlokaal kunnen uithangen. In elke vorming van VCOK gaat de laatste dia van een eventuele presentatie over KIDDOdag. **Vorm:** Op zaterdag haalt KIDDOdag de laatste jaren onvoldoende deelnemers. Organisatoren uit de voormalige zelfstandige sector hoeven immers niet langer 12 vormingsuren per jaar te volgen én er is voor deze organisaties ook veel andere pedagogische ondersteuning. Omdat KIDDOdag niettemin een interessant programma heeft, zoeken we in 2017 een andere vorm om dit te kunnen blijven aanbieden. In het najaar zullen we van de centrale KIDDOdag een "best off" aanbieden: op verschillende momenten en op verschillende locaties verspreid over heel Vlaanderen. Dit kan bijvoorbeeld een webinar zijn van de lezing die door deelnemers het meest gesmaakt werd, een unieke workshop die we op nog eens twee afzonderlijke avonden hernemen, een lokale voormiddag met een korte lezing en een workshop… Voor de samenstelling van dit programma op maat zullen we ons baseren op de evaluatiegegevens van de centrale KIDDOdag.

Beoogd resultaat 2017	• 200 à 240 deelnemers op de centrale KIDDOdag in Gent • twee à drie light versies van KIDDOdag – op verschillende kortere momenten en op verschillende locaties verspreid over Vlaanderen

2.9. *Productie film: Dat lust ik graag. Proeven en eten in de kinderopvang*

Looptijd:	2013-02016
Projectcoördinatie:	Jan Peeters
Projectuitvoering:	Caroline Boudry, Ellen Rutgeers
Financiering:	Reward onderzoeksproject: Fonds wetenschappelijk Onderzoek

Doelstelling	Meer aandacht voor gezond eten in de kinderopvang
Resultaat 2016	Binnen het Reward onderzoek, geleid door UGent en KU Leuven, werd een film gemaakt over gezond eten in de kinderopvang.
Proces 2017	Deze film 'Dat lust ik graag, Proeven en eten in de kinderopvang' zal gebruikt worden door VIGEZ, het Vlaamse Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie om trainingen te geven aan kinderopvangvoorzieningen. Verder zal VBJK binnen dit reward onderzoek in 2017 in de doctoraatscommissie zetelen van één van de onderzoekers van dit project.
Beoogd resultaat 2017	Via de trainingen van VIGEZ een deel van de kinderopvangvoorzieningen bereiken.

3. Kleuterparticipatie

Naar een geïntegreerde aanpak van zorg en leren tijdens de transitie van de jongste kleuters van thuis of van de kinderopvang naar de kleuterschool

.

3.1. Conferentie "Schoolrijpe peuters of kindrijpe kleuterschool?"

Looptijd:	Januari tot september 2017
Projectcoördinatie:	Michel Vandenbroeck en Jan Peeters
Projectuitvoering:	Katrien Van Laere, Brecht Peleman
Financiering:	Stad Gent, FWO project

Doelstelling	Tegemoetkomen aan de communicatie van de Europese Commissie (2011) over integratie kinderopvang - kleuterschool door een goede voorbereiding van de overgang tussen opvang en onderwijs.
Proces 2017	Op 22 september organiseren we,in opdracht van de Stad Gent, een conferentie"Schoolrijpe peuters of kindrijpe kleuterschool?". De studiedag wordt georganiseerd vanuit een samenwerking tussen VBJK, Steunpunt Diversiteit en Leren (UGent), vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek (UGent) en Onderwijscentrum Gent. In deze conferentie komen actoren aan bod die een rol hebben in 'kleuterparticipatie' en warme overgang. Er worden ondermeer interessante praktijken geïllustreerd die een antwoord kunnen bieden op de vaststellingen uit de onderzoeken, die we hierna bespreken. We proberen tegelijk oog te hebben voor zowel beleidsaanbevelingen als aanbevelingen voor de opleidingen.
Beoogd resultaat 2017	Alle evidentie vanuit onderzoek en goede praktijken naar de sector van Opvang en Onderwijs dissemineren.

3.2. PhD onderzoek – Conceptualiseringen van zorg en educatie

Looptijd:	februari 2012 - december 2016; disseminatie in 2017
Projectcoördinatie:	Michel Vandenbroeck (promotor) en Jan Peeters (lid van de doctoraatscommissie)
Projectuitvoering:	Katrien Van Laere
Financiering:	Universiteit Gent

Doelstelling	Tegemoetkomen aan de communicatie van de Europese Commissie (2011) over integratie kinderopvang - kleuterschool door een goede voorbereiding van de overgang tussen opvang en onderwijs. In dit onderzoek wordt meer specifiek gefocust op de betekenisverleningen van ouders en kinderbegeleid(st)ers.
Resultaat 2016	Hoewel internationaal wordt aangenomen dat 'zorg' en 'educatie' gelijkwaardige, geïntegreerde concepten zijn in ECEC (Early Childhood Education and Care), blijkt uit onderzoek dat er wel degelijk een scheiding bestaat tussen 'zorg' en 'educatie'. Het vermoeden bestaat dat deze scheiding een invloed heeft op de participatie van kleuters uit meer (kans)arme en allochtone gezinnen. In dit onderzoek werd nagegaan hoe de zorgarbeid en pedagogische taken in de praktijk vorm krijgen bij de jongste kleuters (2,5-4 jaar). Welke betekenis verlenen het beleid, de

	verschillende professionele groepen en de ouders aan ECEC? In welke mate hebben impliciete kindbeelden en de organisatie van zorg en educatie een invloed op de toegankelijkheid van de kleuterschool voor gezinnen die tot de doelgroepen behoren van programma's voor kleuterparticipatie? In 2016 lag de focus op het schrijven van het finale proefschrift op basis van de verzamelde data.
Proces 2017	In 2017 worden er acties ondernomen naar de pers en naar de koepels om de onderzoeksresultaten van dit PhD project over kleuterparticipatie samen met de resultaten van de andere twee onderzoeken (FWO onderzoek, doctoraatsonderzoek, en Educare-project VGC) te verspreiden en met sleutelfiguren na te denken over de betekenis van deze resultaten voor beleid en praktijk. Daarnaast worden de resultaten van dit onderzoek –toegelicht op de conferentie van 22 september "Schoolrijpe peuters of kindrijpe kleuterschool?".
Beoogd resultaat 2017	Belang van holistische aanpak van zorg en opvoeding en van het betrekken van ouders bij de overgang worden via verscheidene media verspreid.

3.3. Educare-project: transities in de Nederlandstalige voorschoolse voorzieningen

Looptijd:	1 december 2014 - 31 december 2016
Projectcoördinatie:	Jan Peeters
Projectuitvoering:	Katrien Van Laere, Brecht Peleman, Hester Hulpia & Caroline Boudry
Financiering:	Vlaamse Gemeenschapscommissie

Doelstelling	Binnen de Brusselse context tegemoetkomen aan de communicatie van de Europese Commissie (2011) over integratie kinderopvang-kleuterschool en aan de VLOR-aanbevelingen over een warme overgang tussen opvang en onderwijs, door modellen aan te reiken die de transities voor peuters en kleuters minder stressvol maken.
Resultaat 2016	VBJK organiseerde in april 2016 een studiebezoek aan Denemarken voor de Brusselse Staatssecretaris Bianca Debaets en voor een twintigtal key persons uit de Brusselse opvang en kleuteronderwijswereld. Denemarken is namelijk sinds decennia een voorbeeld wat betreft de integratie van zorg en welzijn in de voorzieningen voor jonge kinderen. De reacties op deze studiereis waren bijzonder positief en hebben inspiratie gegeven voor de andere projecten rond kleuterparticipatie. De resultaten van het Educare project en de ervaringen van de studiereis werden gebundeld in een vlot geschreven verslag. De resultaten van dit project worden meegenomen op de conferentie van 22 september (zie boven) en worden ook verwerkt in de film over transities die door de Stad Gent wordt gefinancierd.

3.4. FWO onderzoek: De overgang naar de kleuterschool voor kinderen uit gezinnen in armoede

Looptijd:	1 januari 2016– 30 april 2017
Projectcoördinatie:	Michel Vandenbroeck& Piet Van Avermaet (Steunpunt Diversiteit en Leren),
Projectuitvoering:	Brecht Peleman & Reinhilde Pulinx (Steunpunt Diversiteit en Leren, tot augustus 2016,) Jan Peeters (adviesraad)
Financiering:	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek

Doelstelling	Inzicht verwerven in de eerste schoolervaringen van kinderen uit gezinnen in armoede bij hun transitie van thuis / kinderopvang naar de kleuterschool. Onderzoeken wat gemiste en geboden leerkansen zijn voor deze kinderen en hoe sociale ongelijkheid gereproduceerd wordt in de kleuterklas. Implicaties en aanbevelingen voor praktijk en opleiding kleuteronderwijs definiëren.
Resultaat 2016	In het voorjaar van 2016 werd de dataverzameling van het onderzoek afgerond. In totaal werd meer dan 166 uur filmmateriaal verzameld in 4 kleuterklassen, op 44 observatiemomenten, telkens gefilmd met 2 camera's. Het methodologisch kader voor de data-analyse werd afgewerkt en klaargezet om met de analyse te beginnen. Er werd verder gewerkt aan de literatuurstudie en de eerste stappen in de data-analyse werden gezet. In samenwerking met Prof. Dr. Michel Vandenbroeck werd een opdracht uitgewerkt en begeleid voor het opleidingsonderdeel 'ECEC'. Concreet werkten daarvoor meer dan 130 studenten mee aan een eerste kwantitatieve tijdsregistratie van de 44 observatiemomenten, met als doel een zicht te krijgen op de tijdsbesteding in de verschillende kleuterklassen. De resultaten daarvan zullen in 2017 worden samengebracht met de overige analyses. Verder vonden in 2016 3 bijeenkomsten van de wetenschappelijke stuurgroep plaats.
Proces 2017	In 2017 wordt het onderzoek afgerond. De maanden januari, februari en maart staan in het teken van het afwerken en samenbrengen van de verschillende analyses. In april wordt alles uitgeschreven en verwerkt tot een omvattend onderzoeksrapport. De onderzoeksresultaten worden teruggekoppeld met de betrokken scholen. Na afronding van het onderzoek, bereiden we 2 wetenschappelijke artikels voor op basis van de onderzoeksdata. De onderzoeksresultaten worden gepresenteerd op de conferentie 'Schoolrijpe peuters of kindrijpe kleuterschool' op 22 september (zie boven).
Beoogd resultaat 2017	• Afgewerkt onderzoeksrapport (mei 2017) • Studiedag (22 september 2017) • VGC vorming over transities (10 oktober 2017)

- Aanzet artikels in NL en ENG

3.5. Project Kleuterparticipatie en Transitie - Stad Gent

Looptijd:	November 2016 – mei 2018
Projectcoördinatie:	Brecht Peleman
Projectuitvoering:	Brecht Peleman &Caroline Boudry
Financiering:	Stad Gent

Doelstelling	Tegemoetkomen aan de communicatie van de Europese Commissie (2011) over integratie kinderopvang - kleuterschool door een goede voorbereiding van de overgang tussen opvang en onderwijs.
Resultaat 2016	In najaar 2016 startten we i.s.m. Stad Gent een project over de transitie naar de kleuterklas. Het project omvat 3 luiken: • Ontwikkelen van een film met voorbeelden van inspirerende praktijken inzake transitie naar de kleuterklas. • Opzetten en het begeleiden van een lerend netwerk van pedagogische begeleiders uit onderwijs en kinderopvang uit de verschillende netten, in samenwerking met Onderwijscentrum Gent, met als doel Gentse scholen en kinderopvangvoorzieningen te ondersteunen inzake de transitie naar de kleuterklas. • Organisatie van de conferentie "Schoolrijpe peuters of kindrijpe kleuterschool?"(zie boven) In najaar 2016 gingen we reeds van start met de ontwikkeling van de film. Brecht Peleman en Caroline Boudry deden prospectie naar interessante praktijken die een illustratie kunnen zijn van een warme transitie naar de kleuterklas. Van elke bezochte voorziening werd een verslag gemaakt. Dit vormt de basis voor het opnameplan van de film. De film zal bestaan uit een hoofdfilm van 15 min en een reeks van 5 à 7 korte filmpjes over deelthema's m.b.t. een warme overgang naar de kleuterklas.
Proces 2017	Het voorjaar van 2017 zal hoofdzakelijk in beslag genomen worden door de opmaak van het opnameplan van de film en de concrete start van het filmen zelf. In overleg met Onderwijscentrum Gent zal een selectie gemaakt worden van de voorzieningen die in de film aan bod zullen komen. Verder wordt het lerend netwerk voor pedagogisch begeleiders opgestart in samenwerking met de pedagogische begeleidingsdienst.
Beoogd resultaat 2017	• Afgewerkte film die voor het eerst getoond zal worden op de conferentie in september. • Opstart en eerste bijeenkomsten van het Lerend Netwerk • Studiedag 22 september

3.6. *Lerend Netwerk Proeftuinen duurzame kwalitatieve kleuterparticipatie via ouderbetrokkenheid*

Looptijd	Januari 2017 tot 31 december 2018
Projectcoördinatie:	Veerle Vervaet
Projectuitvoering:	Veerle Vervaet en Katrien Van Laere
Financiering:	AMIF/ESF

Doelstelling	Via 7 proeftuinen in Vlaanderen en Brussel de kleuterparticipatie bij personen uit derde landen verhogen en verbeteren. De focus ligt op het aspect ouderbetrokkenheid als voorwaarde voor duurzame, kwalitatieve kleuterparticipatie.
Proces 2017	Dit project kadert in het Vlaamse luik van het Nationaal Programma AMIF 2014-2020, Specifieke Doelstelling 2 "Integratie en Legale Migratie", Nationale Prioriteit 2 "Integratie". In januari starten de 7 proeftuinen : Gent, Brussel, Menen, Oostende Mechelen en 2 proeftuinen in Antwerpen. De proeftuinen worden samengebracht in een Lerend Netwerk om de expertise te verbreden en verdiepen, kennisdeling te stimuleren en zoveel mogelijk actoren aan te zetten om actief werk te maken van ouderbetrokkenheid in het kleuteronderwijs. VBJK is promotor van het lerend netwerk, coördineert en begeleidt het lerend netwerk. Het monitoren en evalueren van de proeftuinen gebeurt in samenwerking met UGent (vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek en Steunpunt Diversiteit en Leren). Voorjaar 2017 loopt de voorbereidende fase. De proeftuinteams maken een analyse van wat zij als knelpunt ervaren om tot een actieplan te komen in juni. Via het lerend netwerk worden de proeftuinen ondersteund bij het uitvoeren van de analyse en het vormgeven van de proeftuin. Er wordt in maart een KICK-OFF introductietweedaagse georganiseerd voor alle proeftuin- betrokkenen. Samen met de proeftuinen wordt er gewerkt aan een gedeeld kader. We brengen bezoeken aan de individuele proeftuinen en brengen de klankbordgroep een eerste maal samen. In juli 2017 gaat de uitvoeringsfase van start. De proeftuinen gaan van start met het uitvoeren van hun actieplan. In het lerend netwerk wisselen de deelnemers ervaringen uit (via case besprekingen en vooraf geformuleerde opdrachten), leren zij van elkaars successen en zijn elkaars critical friend bij het analyseren van knelpunten die zich en cours de route voordoen.
Beoogd resultaat 2017	In juni wordt de eerste projectfase afgerond met het opleveren van de individuele actieplannen van de individuele proeftuinen. Vanaf september (uitvoeringsfase) zal er volop geëxperimenteerd worden met de ontwikkeling van nieuwe praktijk en worden ervaringen gedeeld en verdiept tijdens de intervisiesessies.

4. Opvang en vrije tijd van schoolkinderen

Vernieuwende pistes voor de opvang en vrije tijd van schoolkinderen verkennen

4.1. Ouderbeleid in de Brusselse Initiatieven Buitenschoolse Opvang (IBO's)

Looptijd:	januari 2016 - december 2016
Projectcoördinatie:	Caroline Boudry
Projectuitvoering:	Caroline Boudry & Nima Sharmahd
Financiering:	Vlaamse Gemeenschapscommissie

Doelstelling	In samenwerking met de Brusselse IBO's inspirerende praktijken ontwikkelen over ouderparticipatie en de opvoedingsondersteunende rol van IBO's.
Resultaat 2016	Buitenschoolse opvang vervult de facto een opvoedingsondersteunende rol. Tegelijkertijd heeft de voorziening heel wat potentieel om haar opvoedingsondersteunende rol te versterken. Dit kan onder andere door te werken aan toegankelijkheid en door het bondgenootschap te versterken tussen ouders (moeders én vaders) en kinderbegeleiders in het samen opvoeden. Met andere woorden hangt de mate waarin een IBO zijn opvoedingsondersteunende rol vervult, sterk samen met de mate waarin er ouderparticipatie wordt gerealiseerd. In 2015 ging een intervisiegroep van start. Hieraan nemen zeven IBO's deel. In 2016 stappen 2 vestigingen uit het project gezien hun voorziening andere prioriteiten stelde. Er gingen in 2016 5 intervisies door. Rode draad doorheen deze intervisie was het bevragen van de rol van de begeleiding in de ondersteuning van ouders. Op basis van een eerder uitgevoerde bevraging van de ouders in het IBO, formuleerden de betrokken IBO's eigen acties met als doel de samenwerking en uitwisseling met ouders te versterken. Uit de eindevaluatie van het project bleek dat via deze acties de begeleiders de meerwaarde van een sterke ouderbetrokkenheid ervaarden en dat dit resulteerde in een sterkere inzet op informele gesprekken tussen begeleiders en ouders. Een stuurgroep volgde het project op. Er vonden 2 bijeenkomsten van de stuurgroep plaats. Het project werd afgerond met een inspiratievoormiddag voor alle pedagogische coaches en een collega begeleider van alle vestigingen van de Nederlandstalige Brusselse IBO's. De IBO's die participeerden aan het project presenteerden er de resultaten van het project.

4.2. Ondersteunen beleidsontwikkelingen opvang en vrije tijd van schoolkinderen

Looptijd:	Doorlopend
Projectuitvoering:	Brecht Peleman, Caroline Boudry
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	Actief opvolgen van beleidsontwikkelingen over de toekomst van opvang en vrijetijd van schoolkinderen in Vlaanderen. Vanuit de opgebouwde expertise over opvang en vrijetijd van schoolkinderen in Vlaanderen en Brussel advies verlenen en ondersteuning bieden bij de uitbouw van een nieuw concept (decreet) voor schoolkinderopvang.
Resultaat 2016	In 2016 werden enkele acties ondernomen ter opvolging en ondersteuning van (beleids-) ontwikkelingen over de toekomst van opvang en vrije tijd van schoolkinderen in Vlaanderen. Brecht Peleman en Caroline Boudry namen afwisselend deel aan de stuurgroep van HOP UP, een project van KIKO (onderdeel van SPK VZW). In dat project wil men een modulaire kwalitatieve speelomgeving voor kinderen ontwikkelen, die kan worden ingezet in verschillende contexten waar kinderen buiten schooltijd worden opgevangen. Verder werden in 2016 twee teksten gepubliceerd over schoolkinderopvang: • Hoofdstuk 'Het perspectief van kinderen als brug tussen opvang en vrije tijd?' in het vernieuwde Handboek Lokaal Jeugdbeleid, uitgegeven door Politeia. De bijdrage linkt de onderzoeksresultaten van het onderzoek 'Schoolkinderen en hun opvang, wat leren ze ons over kwaliteit?' en de ervaringen uit het begeleidingswerk van de Brusselse Nederlandstalige IBO's aan het nieuw concept voor schoolkinderopvang. • Opiniestuk in De Standaard (d.d. 19/10/2016), waarin gepleit wordt om de discussie over de hervorming van het PWA-statuut niet te verengen tot een debat over kosten en zo goedkoop mogelijk, maar open te trekken naar de vraag hoe buitenschoolse opvang zo goed mogelijk kan worden georganiseerd.
Proces 2017	Net zoals in 2016 zal er, waar nodig, advies en input worden geleverd in functie van de nieuwe regelgeving. We gaan op zoek naar voorbeelden die beleid en praktijk kunnen inspireren bij het uitbouwen van opvang voor schoolkinderen in lijn met het nieuwe concept. We verkennen ondermeer wat mogelijkheden zijn om binnen een regelluw kader over verschillende sectoren heen te investeren in een kwaliteitsvolle begeleiding van schoolgaande kinderen.
Beoogd resultaat 2017	• Verspreiding en disseminatie van de resultaten uit het onderzoek 'Schoolkinderen en hun opvang, wat leren ze ons over kwaliteit?' en de ervaringen uit de begeleiding van de Brusselse

Nederlandstalige IBO's (nest en web).

- Advies en input op overlegmomenten over een nieuw concept voor schoolkinderopvang.

5. Internationale uitwisseling

Leren van Europese partners en Vlaamse expertise exporteren

5.1. Leren van Europese onderzoeken

5.1.1. NESETII

Looptijd:	Januari 2016 – december 2018
Projectcoördinatie:	Jan Peeters
Projectuitvoering:	Jan Peeters en Nima Sharmahd
Financiering:	Europese Commissie DG Education and Culture

Doelstelling	Beleidsmedewerkers uit diverse landen relevante onderzoeksresultaten aanleveren over de sociale dimensie van educatie en opleiding. Het NESET II netwerk heeft tot doel advies te geven aan de Europese Commissie, research reviews te produceren en een lijst te maken van onderzoekers in Europa die research opzetten over de sociale aspecten van onderwijs en vorming.
Resultaat 2016	Twee medewerkers van VBJK zijn lid van het adviserend netwerk van experten die vanuit onderzoek beleidsadviezen formuleren om armoede te beperken en sociale gelijkheid na te streven om zo meer cohesie te brengen in de Europese samenlevingen. In 2016 schreven zij een teaser over de kwalificatie van laag gekwalificeerde assistenten in ECEC. Deze teaser werd uitgekozen door een groep van medewerkers van DG Education and Culture. VBJK medewerkers schreven er een 'analytical report 'over: *Professionalisation of Childcare Assistants in ECEC. Pathways towards Qualification*. Dit rapport werd uitgegeven door de Europese Commissie en breed verspreid op de conferentie van 16 november in Brussel: 'Socially Inclusive education , better connecting research to policy and practice'. Michel Vandenbroeck was de keynote speaker op deze conferentie; Jan Peeters verzorgde een workshop over het rapport.
Proces 2017	DG E&C nam het thema van het rapport dat VBJK schreef op als één van de prioriteiten van het Erasmus+ programma van 2017. Dit biedt perspectieven voor het indienen van een project over professionalisering van 'assistenten' in ECEC (kinderopvang en kleuteronderwijs). Hiervoor zullen we samenwerken met partners die ondermeer meewerkten aan het boek *Pathways to professionalism* dat in april 2016 verscheen (Ed Michel Vandenbroeck, Mathias Urban, Jan Peeters). Inmiddels werd door VBJK een nieuwe teaser ingediend over scholen als 'Learning Communities'. Dit voorstel haalde de eerste selectie. Naar alle waarschijnlijkheid werkt VBJK in 2017 dus aan een nieuw rapport over scholen als lerende gemeenschappen. Dit zal gebeuren in samenwerking met medewerkers van de vakgroep Onderwijskunde van UGent (Bénédicte Deblaere en Jasja Valckx). Verder neemt Jan Peeters deel aan een bijeenkomst op DG E&C over de evaluatie van het NESET II netwerk.
Beoogd resultaat	• Resultaten rapport *Professionalisation of Childcare*

2017	*Assistants in ECEC. Pathways towards Qualification* verspreiden • Nieuw rapport over scholen als lerende gemeenschappen (onder voorbehoud van goedkeuring)

5.1.2. UNESCO: Early Years Workforce Survey

Looptijd:	juni 2015 –december 2018
Projectcoördinatie:	UNESCO
Projectuitvoering:	Jan Peeters
Financiering	UNESCO

Doelstelling	UNESCO wil, in het kader van de Sustainable Developmental Goals (4.2 on ECCE and SDG Means of Implementation MoI 4.c on teachers), de professionaliteit van de ECEC-workforce wereldwijd in beeld brengen. Meer bepaald wensen ze een idee te krijgen van de kwalificaties en competenties van zij die met jonge kinderen werken in middle en low income countries.
Resultaat 2016	In Parijs in juni 2015 vond een eerste bijeenkomst plaats van de UNESCO International Advisory Group of Survey of Teachers in Pre-primary Education (STEPP). Op deze bijeenkomst werd de planning besproken van een pilootproject om een ECEC staff survey op te zetten; ook literatuurstudie van STEPP werd besproken. Jan Peeters werd hierop uitgenodigd als expert in professionaliteit in ECEC . Jan Peeters participeerde als expert opnieuw aan de tweede bijeenkomst in Addis Abeba (16 tot 18 februari2016). Daar werd de vragenlijst voorbereid door een groep van experts die lid zijn van de Advisory Group van STEPP. Dit resulteerde in een country profile template die werd uitgetest in de Dominicaanse Republiek, Ghana, Namibië, de Filippijnen en Vietnam. In het kader van de samenwerking met UNESCO werd Caroline Boudry uitgenodigd naar het UNESCO gebouw in Parijs om deel te nemen als ECEC teacher aan de teachers-day.
Proces 2017	In 2017 zoekt UNESCO extra fondsen om de survey in een groot aantal landen te laten doorgaan. UNESCO houdt VBJK regelmatig op de hoogte van de stand van zaken.
Beoogd resultaat 2017	De survey zal eind 2017 gepubliceerd worden, indien er voldoende fondsen voor handen zijn. VBJK vervult hierin een adviserende rol.

5.2. *Europese innovatieprojecten*

5.2.1. Transatlantic Forum on Inclusive Early Years

Looptijd:	januari 2013 – juli 2017
Projectcoördinatie:	Ankie Vandekerckhove
Projectuitvoering:	Jan Peeters, Michel Vandenbroeck& Ankie Vandekerckhove
Financiering:	Koning Boudewijnstichting

Doelstelling	Het samenbrengen en bespreken van onderzoeksresultaten en praktijkervaringen over relevante thema's binnen ECEC, specifiek met betrekking tot kinderen met een achtergrond van migratie en/of armoede, en deze onder de aandacht brengen van de beleidsverantwoordelijken in Europa en de Verenigde Staten.
Resultaat 2016	VBJK is, samen met het Migration Policy Institute (Washinghton, VS), de operationele partner in dit project en staat mee in voor de inhoudelijke uitwerking van de conferenties van het Transatlantic Forum on Inclusive Early Years. In februari 2016 werd dit Forum voor de laatste keer georganiseerd in Turijn. Hierbij werd het programma zo samengesteld dat we een afsluitend overzicht bijeen brachten over de relevante thema's in dit forum, vooral met het oog op het samenbrengen van beleidsinformatie. Na afloop schreef VBJK opnieuw het syntheserapport over de bijeenkomst. We werkten ook mee aan de uitgave van een meer toegankelijke brochure die in meerdere talen uitgebracht werd door de Koning Boudewijnstichting. VBJK verspreidde de resultaten van het TFIEY op drie conferenties: in de Senaat van Rome op 27 januari, in Lissabon in de Gulbenkian Foundation op 8 november en in Pistoia op 18 november. Jan Peeters gaf een keynote over de resultaten van TFIEY op de prestigieuze conferentie van de Europese Commissie DG E&C Great Start in life! The best possible Education in Early Years (30 november – 1 december 2016). In de loop van 2016 werd VBJK opnieuw gecontacteerd door het Migration Policy Institute om samen met hen, op vraag van de Forum Foundations, een bijeenkomst voor te bereiden over de noden van jonge kinderen in de asielcontext. Aanleiding is de huidige vluchtelingensituatie in Europa.
Proces 2017	VBJK en MPI staan samen in voor de organisatie (inhoud, agenda, sprekers) van een Transatlantic Forum over opvang en (kleuter)onderwijs voor jonge kinderen in de asielcontext. Opnieuw mikken we op een mix van onderzoekers, praktijkmensen en beleidsmakers. Het TFIEY staat ook centraal in de Summer Course aan de Central European University die door VBJK wordt ingericht (zie verder). Verder worden er een aantal publicaties geschreven waarin de resultaten van het TFIEY centraal staat. Er worden verder contacten gelegd met uitgeverijen om de resultaten van het forum (achtergrondpapers en films) uit te geven.
Beoogd resultaat 2017	• Forumbijeenkomst in juni 2017 over opvang en

(kleuter)onderwijs voor jonge kinderen in de asielcontext.
- Een Summer Course over TFIEY in Budapest.

5.2.2. ISSA – Peer learning activity European Quality Framework for ECEC

Looptijd:	september 2016 - april 2016
Projectcoördinatie:	Ankie Vandekerckhove
Projectuitvoering:	Chris De Kimpe, Fien Lannoye (VCOK)& Annelies Roelandt (VCOK)
Financiering:	ISSA en Parnterschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	De opmaak van een vormingspakket over het Europees Kwaliteitskader voor voorschoolse voorzieningen voor de praktijk in Vlaanderen en Nederland.
Resultaat 2016	ISSA voorziet een kleine financiële ondersteuning voor zogenaamde Peer Learning Activities. Samen met MUTANT (NL) had VBJK eind 2015 een trainingspakket uitgewerkt rond het European Quality Framework for Early Childhood Care and Education. I.s.m. de collega's van VCOK werd dit in kleine groepjes uitgetest en in een definitieve vorm gegoten. Doel van dit pakket is onder meer om aan de hand van het EQF ook de inhoudelijke link te leggen met de eigen kwaliteitskaders, zoals het pedagogisch raamwerk in Vlaanderen. Dit vormingspakket bleek dermate veel interesse te wekken bij sommige ISSA-partners, dat MUTANT ook in 2016 een PLA organiseerde met ondersteuning van VBJK. In november 2016 werd deze vorming in Amsterdam georganiseerd voor professionals uit Bulgarije, Slovenië, Macedonië, Montenegro en Moldavië. Het trainingspakket werd intussen naar het Engels vertaald.

5.2.3. Enhancing quality in early childhood education and care through participation(EQUAP)

Looptijd:	september 2014 - oktober 2017
Projectcoördinatie:	Veerle Vervaet & Ankie Vandekerckhove
Projectuitvoering:	Veerle Vervaet, Katrien Van Laere & Ankie Vandekerckhove
Financiering:	Europese Commissie, Erasmus+ (via SERN, projectleider)

Doelstelling	De kwaliteit in ECEC verhogen door middel van een doordacht en sterk ouderbeleid in de kinderopvang en het kleuteronderwijs: • onderzoek naar goede praktijken van ouderbetrokkenheid; • versterken van competenties door middel van 'jobshadowing'; • verbeteren van de integratie en interacties tussen alle betrokken belanghebbenden (kinderen, ouders, praktijkmensen, onderzoekers, buurt …); • ontwikkelen van kwaliteitsindicatoren voor het proces van ouderbetrokkenheid.
Resultaat 2016	In dit project (gecoördineerd door SERN, the Sweden Emilia Romagna Network) is VBJK één van de tien partnerorganisaties. Betrokken landen

	zijn Italië, België, Zweden, Slovenië, Portugal, Griekenland en Letland. Via deelname aan dit project willen we internationale uitwisseling over ouderparticipatie nastreven. Onder meer via een jobshadowingtraject kunnen ook kinderbegeleiders en kleuterleerkrachten kennismaken met praktijken in andere landen. Dit is meteen ook het meest innovatieve onderdeel van het project. Voor Vlaanderen is Elmer hier de partner. In 2016 kwamen de partners bij elkaar in Letland (22-24 Februari, Liepaja) en op Kreta (28-30 sept, Rethymnon) om de voortgang van de diverse onderdelen van het project te bespreken. In 2016 stond vooral de jobshadowing centraal: practitioners van de partnerlanden gingen bij elkaar op bezoek en werden betrokken bij de dagelijkse werking van de diverse opvangcentra en kleuterscholen. Na terugkomst werden dan praktijken uit het buitenland in de eigen voorziening uitgetest. De onderzoekspartners begeleidden dit jobshadowing traject en brachten dit achteraf ook in kaart. Zo had VBJK interviews met de jobshadowers van Elmer en focusgesprekken met de ouders. Er werd tevens gewerkt aan een voorstel van handleiding voor jobshadowing en Elmer werkte diverse fiches uit van activiteiten rond ouderbetrokkenheid. Het is in dit traject duidelijk geworden hoe verrijkend zo'n jobshadowing is, hoeveel er van elkaar kan geleerd worden en hoe waarderend dit ook is voor het eigen werk. Samen met jobshadowers van Elmer en hun Sloveense collega's organiseerde VBJK ook een workshop over jobshadowing op het ISSA congres in oktober 2016 in Vilnius. Op basis van de ervaringen met de jobshadowing werd inmiddels met EXPOO en met VCOK bekeken hoe de methodiek van jobshadowing ruimer kan worden ingezet voor professionals uit basisvoorzieningen voor jonge kinderen. Dit resulteerde inmiddels in de opstart van het jobshadowingstraject over sociale steun en cohesie (cfr. 1.5).
Proces 2017	In januari 2017 vindt de Equap meeting plaats in Brussel, georganiseerd door Elmer i.s.m VBJK. Hier ronden we de bespreking van de jobshadowing en de geteste praktijken af en werken we een valorisatietraject uit. Dit geeft geïnteresseerde voorzieningen in Vlaanderen de kans om dezelfde praktijken verder uit te testen en na te gaan of ze voldoende werkbaar en onderbouwd zijn om verder te verspreiden. Verder zoeken we op basis van de bevindingen naar mogelijke indicatoren voor betekenisvolle ouderbetrokkenheid. We bespreken hoe de outputs van het project best verspreid worden en wat er precies wel of niet in de toolbox wordt opgenomen. In mei is er dan de laatste bijeenkomst in Linköpig waar onder meer de ervaringen van het valorisatieproject worden uitgewisseld en de laatste beslissingen over de outputs worden genomen.
Beoogd resultaat 2017	• Meeting in Brussel (januari) en in Linköping (mei); • Valorisatietraject van de geteste praktijken; • Toolbox, met daarin informatie over zowel de jobshadowing als inspirerende praktijken en achtergrondmateriaal inzake ouderbetrokkenheid;

5.2.4. INTESYS - Project Together supporting vulnerable children through integrated early childhood services

Looptijd:	december 2016 – november 2018
Projectcoördinatie:	Ankie Vandekerckhove
Projectuitvoering:	Hester Hulpia,Liesbeth Lambert, Ankie Vandekerckhove
Financiering:	Europese Commissie (Erasmus+)

Doelstelling	Centraal in het project staat het verbeteren van de toegankelijkheid en kwaliteit van basisvoorzieningen voor kinderen en gezinnen in een maatschappelijk kwetsbare positie. Dit door te streven naar een betere integratie van diensten, een meer holistische aanpak naar kinderen toe en het uitbouwen van een krachtig partnerschap met de ouders.
Resultaat 2016	VBJK participeert als partner aan dit internationale project over integratie van basisvoorzieningen voor jonge kinderen (0 - 7 jaar). Het project wordt getrokken door de Koning Boudewijnstichting en pilootprojecten worden uitgebouwd in België (Brussel) en in 3 partnerlanden Italië, Slovenië en Portugal. In 2016 stond het onderzoeksluik van Intesys centraal: VBJK werkte actief mee aan een literatuuroverzicht en een Europese stand van zaken, aangevuld met inspirerende praktijken. Tegelijk werd in elk partnerland ook een zogenaamde 'local mapping' uitgeschreven op basis van gestandaardiseerde interviews met betrokkenen en stakeholders. Hiertoe voerde VBJK een 20-tal gesprekken met praktijk- en beleidsmedewerkers. VBJK hield ook mee de pen vast bij het uitschrijven van meer algemene conclusies van de local mappings in de 4 pilot landen. Daaruit bleek bijvoorbeeld dat de wil om samen te werken wel degelijk aanwezig is, maar dat de Hoe-vraag nog behoorlijk wat uitdagingen bevat. Daarnaast gaf VBJK ondersteuning aan ISSA, één van de partners, in de ontwikkeling van een toolbox over strategieën van geïntegreerd werken. Deze biedt ondersteuning aan de partners van de pilootprojecten. Wat de pilot betreft, volgt VBJK in dit project 2 pilootprojecten op, één aan Vlaamstalige en één aan Franstalige kant in de Brusselse hoofdstad. In de loop van 2016 werden de pilootpartners ingeleid in het project en werden de nodige besprekingen gevoerd ter voorbereiding van de pilootprojecten: één over de horizontale integratie binnen de Huizen van het Kind (Vl) en één over de verticale integratie tussen voorzieningen (Fr). In november nam VBJK deel aan een Intesys overleg in Lissabon, waar een stand van zaken opgenomen werd omtrent de pilootprojecten en waar de inhoud van de toolbox werd besproken en aangepast. Verder houden de partners elkaar vooral op de hoogte via Skypemeetings.
Proces 2017	In 2017 zal de focus voor VBJK voornamelijk liggen op het uitbouwen van de Brusselse pilootprojecten. In maart wordt de kick-off gegeven tijdens een rondetafel in Brussel. Op deze gelegenheid zullen de Vlaamse en Franstalige voorzieningen ook met elkaar kunnen kennis maken. Door de taalgrens blijven de voorzieningen in Brussel te vaak onbekend voor

	elkaar. VBJK neemt in deze projecten de rol van 'critical friend' op, zal de processen mee opzetten, opvolgen en documenteren. In Vlaanderen zal gewerkt worden rond de uitbouw van de lokale teams van het Huis van het Kind Brussel en dit via een lerend netwerk. Aan Franstalige kant wordt gewerkt aan het linken van kinderopvang, kleuteronderwijs en culturele en vrijetijdsvoorzieningen voor jonge kinderen. Centrale partners zijn de VZW 'Ket in Brussel' (Samenwerkingsverband Huis van het Kind Brussel) en RCE (Réseau Coordination Enfance)
Beoogd resultaat 2017	De pilootprojecten zijn in volle ontwikkeling en vertrekken hierbij van de noden en behoeften van de partners in het netwerk en van de lokale context (bevolking, noden van gezinnen, aanbod van diensten...). VBJK begeleidt het lerend netwerk, volgt de te nemen stappen in dit proces, stelt relevante vragen waar nodig en noteert hierbij zorgvuldig de remmende en stimulerende factoren. Deze informatie zal later dienstig zijn voor de aanvulling van de toolbox.

5.2.5. UNICEF: Developing and Implementing a framework and process to monitor and improve quality in Albania, Bosnia-Herzegovina, Kosovo and Montenegro.

Looptijd:	augustus 2015 - maart 2017
Projectcoördinatie:	Jan Peeters
Projectuitvoering:	Jan Peeters & Chris De Kimpe
Financiering:	UNICEF

Doelstelling	Het verhogen van de kwaliteit binnen basisvoorzieningen voor jonge kinderen in *middle income countries* in 4 Balkanlanden.
Resultaat 2016	Dit UNICEF project kadert in aanbevelingen van een studie uit 2014 (Multi Country Evaluation) die de toegankelijkheid en de gelijkheid in ECEC in landen uit Oost- en Centraal-Europa en Midden-Azië onderzocht. De ECEC in deze oud-communistische landen worden namelijk geconfronteerd met grote problemen wat betreft toegankelijkheid en gelijke kansen voor alle kinderen. Er stellen zich ook problemen wat betreft kwaliteit van de voorzieningen. Doel van dit project was deze landen helpen bij het vinden van een geschikt kwaliteitsraamwerk en handvaten geven om de kwaliteit te monitoren. In het najaar van 2015 werden de vier landen bezocht (één week per land) en werden er interviews afgenomen van tientallen stakeholders, beleidsmensen , onderzoekers, praktijkmedewerkers en kinderen. Begin 2016 maakten we op basis van de tien statements van het Europees Kwaliteitsraamwerk een analyse van de kwaliteit en formuleerden we aanbevelingen voor UNICEF en het beleid van elk land. Omdat de vier landen voor gelijkaardige uitdagingen staan, maakten we tot slot een analyse van de situatie in de regio. Het rapport werd besproken met de vier UNICEF afdelingen. Dit overleg resulteerde in een rapport dat door UNICEF Geneva werd uitgegeven in November 2016 (te downloaden op de website van UNICEF, research

	gate en VBJK). En Jan Peeters stelde zijn rapport voor op RKLA van UNICEF CEE/CIS in Lisboa in maart 2017.

5.2.6. UNICEF: Development of in-service teacher training program for preschool in Albania

Looptijd:	augustus 2016 – december 2016
Projectcoördinatie:	Jan Peeters
Projectuitvoering:	Jan Peeters, Nima Sharmahd& Chris De Kimpe
Financiering:	UNICEF

Doelstelling	Een vorming ontwikkelen over CPD (Continuous Professional Development) voor kleuteronderwijs in Albanië.
Resultaat 2016	Samen met UNICEF, IDE (Institute of Development of Education) en MoES (Ministry of Educationand Sport), heeft VBJK een TOT (training of the trainers) ontwikkeld voor verschillende organisaties die training geven aan kleuterscholen in Albanië. De vorming duurde drie dagen. De focus van de vorming lag op CPD (Continuous Professional Development) als belangrijk deel van de kwaliteit van kleuterscholen. Concreet reikte VBJK een kader aan over hoe CPD gerealiseerd kan worden, met een focus op WANDA. Dit is een reflectiemethodiek die in Vlaanderen door VBJK en Arteveldehogeschool ontwikkeld werd, en die inmiddels ook in Kroatië, Hongarije, Slovenië en Tsjechië werd geïmplementeerd. Vooraf gaf VBJK in samenwerking met Artevelde een nieuwe Engelstalige versie uit die in elke context van ECEC kan gebruikt worden en waarbij ruimte is om met nationale kwaliteitskaders aan de slag te gaan met Wanda. Na de TOT heeft VBJK, samen met UNICEF en met behulp van de feedback van de deelnemers aan de vorming, de WANDA Manual en verschillende materialen aangepast aan de Albanese context. Een Albanese versie van de WANDA Manual werd opgemaakt en gepubliceerd. VBJK heeft ook een plan voorgesteld om ondersteuning te bieden bij de eerste stappen van de Albanese collega's die met WANDA aan de slag gaan. Indien dit wordt goedgekeurd door UNICEF Albanië, wordt dit in in 2017 geïmplementeerd.

5.2.7. START – A good start for all: Sustaining TrAnsitions across the Early Years

Looptijd:	Sept. 2016 – febr. 2019
Projectcoördinatie:	Katrien Van Laere
Projectuitvoering:	Katrien Van Laere, Caroline Boudry
Financiering:	Europese Commissie (Erasmus+)

Doelstelling	De transitie tussen ten eerste kinderopvang en kleuteronderwijs en ten tweede kleuteronderwijs en lager onderwijs verbeteren via dialoog tussen de verschillende betrokkenen (kinderen, ouders, medewerkers, organisaties).
Resultaat 2016	VBJK participeert als partner aan dit internationale project over de

	transitie tussen thuis/kinderopvang en kleuteronderwijs en kleuteronderwijs en lager onderwijs. Aan dit project werken onderzoeksinstellingen en ECEC-voorzieningen uit Italië, Verenigd Koninkrijk en Vlaanderen mee. Centraal staat het ontwikkelen van een methodiek van professioneel leren en het betrekken van ouders om deze transitiemomenten te verbeteren. In najaar 2016 werd dit project opgestart. VBJK participeerde aan een kick-off meeting in september in Bologna. Vervolgens werd het voorbereidend literatuuronderzoek en de Vlaamse proeftuin opgestart. In Vlaanderen werkt VBJK samen met het kinderdagverblijf Mezennestje, de Basisschool Sint-Maarten Instituut (Kolva vzw) in Aalst en Vierdewereldgroep Mensen voor mensen. Deze proeftuin focust op de transitie thuis/kinderopvang en kleuteronderwijs. De Vlaamse partners maakten kennis met elkaar; er werd gewerkt aan een gedeelde visie over transitie en ouderbetrokkenheid; samenwerkingsafspraken werden gemaakt. De beginsituatie werd in kaart gebracht; op basis hiervan werd de doelstelling van de Vlaamse proeftuin verfijnd. In december participeerden de projectmedewerkers samen met medewerkers van de proeftuin aan een training over samenwerken met ouders, begeleid door medewerkers van Pen Green (UK). Pen Green heeft immers een grote expertise op het vlak van het betrekken van ouders via samenwerking met diverse partners.
Proces 2017	In 2017 organiseren en begeleiden we samen met de partners een focusgroep met ouders van kinderen tussen 2 en 4 jaar. Via de focusgroep brengen we de ervaringen van de ouders met de transitie van thuis/kinderopvang naar de school in kaart. Over de resultaten van de focusgroep wordt vervolgens gereflecteerd met de betrokken organisaties: wat betekent dit voor ons? Welke acties kunnen we ondernemen om de transitie te verbeteren? En wat kunnen we hierin voor elkaar betekenen? De acties en ervaringen worden vervolgens besproken tijdens intervisiebijeenkomsten. Waar nodig, worden de betrokken voorzieningen individueel ondersteund. Daarnaast wordt in 2017 het literatuuronderzoek afgerond. In december participeren de partners van de proeftuin opnieuw aan een training. Deze training zal ditmaal doorgaan in Slovenië en zal gaan over het voeren van actie-onderzoek.
Beoogd resultaat 2017	• 8-tal intervisiebijeenkomsten met de deelnemers van de proeftuin • Voorbereidend literatuuronderzoek is afgerond

5.2.8. TOY for Inclusion: Community Based Early Childhood Education and Care (ECEC) for Roma Children

Looptijd:	januari 2017 – januari 2019
Projectcoördinatie:	Nima Sharmahd/ Jan Peeters
Projectuitvoering:	Diana Scamburova
Financiering:	Europese Commissie (Erasmus+)

Doelstelling	Inclusie van Roma families door middel van buurtgerichte basisvoorzieningen voor jonge kinderen, met een focus op spelotheken die met een 'intergenerationele aanpak' willen werken.
Proces 2017	VBJK is partner in dit project samen met ICDI (International Child Development Initiatives – projectleider), ISSA en andere organisaties uit Slovenië, Kroatië, Letland, Slowakije en Hongarije. Het project bouwt verder op de ervaringen van het Romani EarlyYears Network (REYN) en het eerdere TOY-project waarin expertise en methodes werden ontwikkeld over intergenerationeel leren. Het project zal van start gaan met een training (gegeven door ICDI en ISSA) over buurtgericht werken met een bijzondere aandacht voor het werken met Roma gezinnen en intergenerationeel leren en werken. Vervolgens worden er in de verschillende landen pilootprojecten gestart waarin ECEC-voorzieningen (kinderopvang, spelotheken, spel en ontmoetingsplaatsen) intergenerationele activiteiten inrichten. Daarbij wordt in het bijzonder ingezet op het bereiken van Roma gezinnen (kinderen, ouders en grootouders). De ervaringen uit de verschillende proeftuinen worden gedocumenteerd en geëvalueerd. Dit resulteert op het einde van het project in materialen om de projectresultaten breder te verspreiden.
Beoogd resultaat 2017	Opstart van twee pilootprojecten i.s.m. Stad Gent

5.2.9. Summer School on the Role of EC development in promoting Equity and Social Inclusion

Looptijd:	Mei 2016 - september 2017
Projectcoördinatie:	Jan Peeters
Projectuitvoering:	Jan Peeters, Ankie Vandekerckhove
Financiering:	Open Society Foundations

Doelstelling	Medewerkers uit beleid en praktijk in diverse Europese landen inspiratie bieden over hoe ECEC kan bijdragen aan een inclusieve samenleving.
Resultaat 2016	Jan Peeters werd in het najaar van 2016 gekozen tot 'Summer Course director' en Ankie Vandekerckhove is lecturer voor een Summer School van 1 week in de Central European University in Budapest over 'The role of Early childhood development in promoting Equity and Social Inclusion'. Het kader voor de Summer School werd uitgewerkt. Volgende thema's

	staan centraal: het European Quality Framework en de aanbevelingen van de zeven Transatlantic Forums on Inclusive EarlyYears. VBJK kon 5 experten over Equity and Social Inclusion uitnodigen om in juli 2017 over dit onderwerp in discussie te gaan met 25 deelnemers: Prof Paul Leseman (promoter CARE, 7thframework onderzoek Europese commissie, dr. Margy Whalley (Pen Green Centre UK), dr. Nora Milotay (onderzoeksinstituut Europees Parlement), Zorica Trikic (ISSA) and dr. Adrian Marsh (Reyn Network).
Proces 2017	In 2017 wordt de Summer School inhoudelijk verder voorbereid. 25 deelnemers worden geselecteerd uit 157 kandidaten uit 42 verschillende landen. De deelnemers zijn zowel stakeholders, beleidsmensen als onderzoekers. Er werden twee deelnemers uit Vlaanderen geselecteerd.
Beoogd resultaat 2017	25 mensen inspireren en concrete ideeën geven om in hun land aan de slag te gaan om sociale inclusie te verbeteren.

5.2.10. Multilingual early childhood education and care for young refugee children

Looptijd:	Oktober 2016 – mei 2019
Projectcoördinatie:	Ankie Vandekerckhove
Projectuitvoering:	Ankie Vandekerckhove
Financiering:	Europese Commissie (Erasmus+)

Doelstelling	Dit project wil ondersteuning bieden bij en de kwaliteit verhogen van voorzieningen voor jonge kinderen in de context van asiel, onder meer door het verspreiden van inspirerende praktijken en het ontwikkelen van werkinstrumenten voor professionals in voorzieningen voor jonge kinderen.
Resultaat 2016	In 2016 werd het project opgestart en kwamen de partners in december voor het eerst bijeen in Utrecht voor de opmaak van een stappenplan. Partners zijn Sardes (NL, projectcoördinator), de Hogeschool van Oslo en de Universiteit van Cambridge.
Proces 2017	In de loop van 2017 is het de bedoeling om inspirerende praktijken te verzamelen en te documenteren. Waar kunnen jonge kinderen van vluchtelingen terecht, hoe worden ze opgevangen en ondersteund, is er een expliciet beleid rond deze groep, hoe wordt best ingezet op hun algehele ontwikkeling en integratie in een context van veel vragen en onzekerheid (verblijfstitel, huisvesting, traumaverwerking, toekomstperspectief…)? Deze praktijken worden geanalyseerd met de bedoeling ze te kunnen invoeren op andere plaatsen.
Beoogd resultaat 2017	Een verzameling van inspirerende praktijken wordt afgewerkt en geordend. Deze zullen voorgesteld worden tijdens het ISSA congres te Gent in oktober 2017.

5.2.11. Social Inclusion, Education and Urban Policy for Young Children

Looptijd:	September 2016 – augustus 2019
Projectcoördinatie:	Ankie Vandekerckhove

Projectuitvoering:	Ankie Vandekerckhove
Financiering:	Europese Commissie (Erasmus+)

Doelstelling	In dit Erasmus+ project gaat een netwerk van steden samenwerken aan sociale inclusie in ECEC in stedelijke context. Doel is het samenbrengen van kennis en werkinstrumenten voor professionals om hun competenties te verhogen en beter te kunnen omgaan met de groeiende diversiteit.
Resultaat 2016	Het project brengt een mix van partners (steden, onderzoekscentra, voorzieningen) bij elkaar, met elk hun eigen rol: Hogeschool Amsterdam (Nederland), Hogeschool Soborg (Denemarken), stad Lubljana (Slovenië), Pedagoski instituut (Slovenië), Kleuterschool Christiana Andersena (Slovenië), Ministerie van Jeugd en Onderwijs Berlijn (Duitsland), Stad Gent (België), administratie Kind en Jeugd Kopenhagen (Denemarken), VBJK (België), Childcare International (Nederland) en Kinderdagverblijf Berlijn Zuidwest (Duitsland). De verschillende partners ontmoeten elkaar op verschillende meetings.
Proces 2017	In 2017 werkt VBJK mee aan het literatuuroverzicht over inclusie en diversiteit alsook aan de ontwikkeling van een competentieprofiel voor professionals in ECEC. Het eerdere werk van VBJK in CoRezal hierbij inspiratie bieden. Verder is VBJK betrokken bij de uitwerking van een kader voor een pedagogisch programma, gebaseerd op voormelde literatuurstudie en competentieprofielen (met onder meer een beschrijving van inspirerende praktijken, lesmodules ed.) In 2017 worden ook 2 meetings voorzien: in maart in Berlijn en in oktober in Gent, voorafgaand aan het ISSA congres.
Beoogd resultaat 2017	De bijdrage aan de literatuurstudie is afgewerkt. Een analyse van bestaande competentieprofielen werd uitgevoerd en bediscussieerd en de opmaak van een comprehensief profiel werd uitgetekend.

5.2.12. Participatie aan ISSA

Looptijd:	Doorlopend
Projectcoördinatie:	Jan Peeters
Projectuitvoering:	Nima Sharmahd, Chris De Kimpe & Jan Peeters
Financiering:	Open Society Foundation en partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	De actieradius van VBJK uitbreiden naar partners in verschillende delen van Europa met het oog op samenwerkingsverbanden binnen Europese en internationale projecten.
Resultaat 2016	Het mandaat van Jan Peeters in de raad van bestuur eindigde eind 2016. Vanuit de Open Society Foundation werd erop gewezen dat de VBJK medewerker gedurende zijn mandaat een belangrijke bijdrage had geleverd om het ISSA netwerk uit te breiden naar West-Europa. Daarnaast had het engagement van de drie VBJK medewerkers tot gevolg dat VBJK uitgenodigd werd door vooral Oost-Europese ISSA leden om deel te nemen in verschillende Europese projecten. Getuige daarvan de vele projecten die hierboven werden beschreven. De beslissing om DECET te verlaten en in te zetten op een engagement

	binnen het ISSA netwerk is dus een win-win situatie geworden voor zowel ISSA als VBJK.
Proces 2017	Chris De Kimpe zal als vrijwilligster blijven deel uit maken van het program comité om de contacten met ISSA levendig te houden.

5.2.13. ISSA conferentie in Gent: Local Responses, Global Advances. Towards Competent Early Childhood Systems

Looptijd:	December 2015-oktober 2017
Projectcoördinatie:	Jan Peeters in samenwerking met ISSA, Stad Gent, Artevelde en vakgroep Sociaal werk en Sociale Pedagogie UGent
Projectuitvoering:	Ankie Vandekerckhove, Chris De Kimpe, Mike De Cloedt & Jan Peeters
Financiering:	Open Society Foundation en congres inkomsten

Doelstelling	Deze conferentie in Gent is de eerste ISSA conferentie in West-Europa. Op die manier zal ISSA een verdere stap zetten om hét netwerk van ECEC te worden in Europa. Tevens geeft deze conferentie de kans aan Vlaamse kinderopvangorganisaties en aan de opleiding Pedagogie van het Jonge Kind om zich op de Europese kaart te plaatsen.
Resultaat 2016	De voorbereidingen van de conferentie gingen van start, de zalen en hotels werden geboekt en de conferentie in Gent werd voorgesteld op de ISSA conferentie in Vilnius. Er werd een organisatie comité opgericht waarin drie mensen van VBJK zetelen samen met ISSA en Stad Gent. Daarnaast is er een program comité opgericht waarin, naast de drie genoemde organisaties, ook Arteveldehogeschool en de vakgroep Sociaal werk en Sociale Pedagogie zetelen.
Proces 2017	De conferentie wordt verder voorbereid.
Beoogd resultaat 2017	We verwachten ongeveer 330 deelnemers op deze internationale conferentie uit een veertigtal landen.

6. Ondersteunen opleidingen

6.1. *Ondersteunen opleidingen medewerkers basisvoorzieningen jonge kinderen*

Looptijd:	Doorlopend
Projectuitvoering:	Jan Peeters, Caroline Boudry (Pedagogie van het Jonge Kind) Sandra Van der Mespel (Begeleider in de Kinderopvang CVO's en Syntra) Jan Peeters, Katrien Van Laere (Master Sociaal Werk)
Financiering:	Partnerschapsakkoord

Doelstelling	Een bijdrage leveren aan het afstemmen van de opleidingen voor medewerkers kinderopvang en opvoedingsondersteuning op recente beleidsontwikkelingen, de noden van het werkveld en actuele kennis uit vernieuwende projecten en beleidsonderzoeken.
Resultaat 2016	VBJK zette in 2016 opnieuw in op het ondersteunen van de verschillende opleidingen voor medewerkers uit basisvoorzieningen voor jonge kinderen, m.n.: • Bacheloropleiding Pedagogie van het Jonge Kind We ondersteunden de opleiding door mee te werken in de opleidingsadviesraden van de verschillende hogescholen en het overleg tussen de betrokken hogescholen. • Opleiding Begeleider in de Kinderopvang, Centra voor Volwassenenonderwijs We ondersteunden de opleiding door mee te werken in de internettenwerkgroep van de opleidingscoördinatoren en de werkgroep 'vernieuwing opleiding BinK'. Deze werkgroep bestaat uit enkele opleidingscoördinatoren, een medewerker van Kind en Gezin en een VBJK-medewerker. Deze werkgroep bereidt de internettenwerkgroep voor en volgt de afstemming op van de opleiding op de groep niet-gekwalificeerde kinderbegeleiders die als een gevolg van de nieuwe regelgeving een kwalificerend traject willen starten. Daarnaast organiseerden we in 2016 opnieuw een docentendag voor docenten die de modules Kennismaken met en werken in de gezinsopvang geven. Op de docentendag werden actuele ontwikkelingen toegelicht, de implementatie van de modules geëvalueerd en ervaringen uitgewisseld. • Platform 2024 Kind en Gezin startte in 2016 het Platform 2024 op. Aanleiding voor dit platform is de nieuwe regelgeving die bepaalt dat elke verantwoordelijke / elke kinderbegeleider in de kinderopvang van baby's en peuters gekwalificeerd is tegen 2020/2024 .Doel van Platform 2024 is met de sector kinderopvang, onderwijs, werk, VIVO, Kind en Gezin en ondersteuners, op zoek te gaan naar wat nodig is om deze doelstelling haalbaar te maken, knelpunten in kaart te brengen en te zoeken naar oplossingen. VBJK participeert aan dit overlegplatform. • Masteropleiding Sociaal Werk, Vakgroep Sociaal Werk en

	Sociale Pedagogiek UGent Medewerkers van VBJK verzorgden gastcolleges in de vakken 'Early Childhood Education and Care (ECEC)' en 'Gezinspedagogiek' over thema's, vernieuwende projecten en beleidsonderzoeken waarbij VBJK betrokken is. Daarnaast werden de studenten gestimuleerd om onderzoek uit te voeren over thema's die voor VBJK en de sector relevant zijn in het kader van de masterproeven. Jan Peeters gaf ook het vak Sociaal Agogische Praktijk waarin studenten kennismaken met de praktijk van het werken met jonge kinderen.
Proces 2017	In 2017 zetten we de ondersteuning van de verschillende opleidingen verder, m.n. • Bacheloropleiding Pedagogie van het Jonge Kind : verder meewerken in opleidingsadviesraden en overleg tussen de betrokken hogescholen. • Opleiding Begeleider in de Kinderopvang, Centra voor Volwassenenonderwijs: verder meewerken in de internettenwerkgroep van de opleidingscoördinatoren en in de werkgroep 'vernieuwing opleiding BinK'. • Participeren aan Platform 2024 • Masteropleiding Sociaal Werk, Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek UGent:geven van gastcolleges en masterproeven begeleiden. Jan Peeters geeft opnieuw het vak Sociaal Agogische Praktijk.
Beoogd resultaat 2017	Actief meewerken in diverse fora over opleidingen voor medewerkers kinderopvang

6.2. Gastdocent in vak ECEC

Looptijd:	Februari – september 2017
Projectuitvoering:	Jan Peeters
Financiering:	Universiteit Gent

Doelstelling	Studenten inzicht geven in wat er binnen Europa gebeurt op vlak van ECEC, uitgaande van het Europees kwaliteitsraamwerk en de aanbevelingen van het TFIEY .
Resultaat 2017	Jan Peeters zal Michel Vandenbroeck vervangen als docent (Michel neemt sabbatical) . Het gaat hier om een cursus van 30 uur met ook een praktijkdeel.

7. Adviesverlening

Ambtelijke werkgroep 'Investeren in de omgeving van kinderen: transities'

Advies

Looptijd: 2015 – 2017

Financiering: partnerschapsakkoord Kind en Gezin

In 2015 startte een ambtelijke werkgroep van de departementen onderwijs, welzijn, inburgering en armoedebestrijding over 'Investeren in de omgeving van kinderen: transities'. Het doel is een gezamenlijke visie ontwikkelen op de transitie tussen thuis, kinderopvang en de kleuterschool en acties formuleren over een warme transitie voor alle kinderen.

Centraal staan volgende vragen: Wat hebben gezinnen, gemeenschap en voorzieningen nodig om transities succesvol te laten verlopen? Hoe kunnen praktijk en beleid – over sectoren/domeinen heen –hierop een antwoord bieden? Welke uitdagende acties of initiatieven kunnen bijdragen aan het ontwikkelen van de noodzakelijke continuïteit?

Twee medewerkers van VBJK / UGent (Katrien Van Laere en Brecht Peleman) nemen deel aan dit ambtelijk overleg en bieden input vanuit wetenschappelijk onderzoek. In 2016 kwam de werkgroep vijf keer samen. In 2017 zal dit ambtelijk overleg worden verder gezet en wordt concreet vormgegeven aan de te ondernemen acties.

Cadre de référence des milieux d'accueil de la Petite Enfance à la Ville de Bruxelles
Referentiekader voor kinderopvang voor de Stad Brussel

Advies

Looptijd 2015-2016

Financiering: Stad Brussel

Stad Brussel investeerde in het ontwikkelen van een principeverklaring en waarden die aan de grondslag liggen voor de opvang van baby's en peuters voor alle kinderdagverblijven die onder de verantwoordelijkheid van de Stad Brussel vallen (zowel Franstalige als Nederlandstalige voorzieningen). VBJK engageerde zich om binnen het beleidskader en het pedagogisch raamwerk, hierbij inhoudelijk advies te verlenen.

MeMoQ – participeren aan klankbordgroep

Advies

Looptijd: 2015- 2017

Financiering: partnerschapsakkoord Kind en Gezin

MeMoQ is een onderzoek in opdracht van Kind en Gezin en in samenwerking met het Expertisecentrum Ervaringsgericht Onderwijs van de KU Leuven.

Het project realiseerde inmiddels het pedagogische raamwerk voor de kinderopvang van baby's en peuters. Daarnaast werd er een wetenschappelijk instrument ontworpen voor de meting van de pedagogische kwaliteit, waarmee een nulmeting werd uitgevoerd. Tot slot werden twee afgeleide instrumenten ontworpen: een voor de kwaliteitsbeoordeling door de inspectie en een voor de

bevordering van de kwaliteit door pedagogisch begeleiders.
VBJK is lid van zowel de klankbordgroep van MeMoQ als van de interne klankbordgroep van MeMoQ.
Twee medewerkers van VBJK, Chris De Kimpe en Jan Peeters, namen in 2016 deel aan de klankbordgroep van het MeMoQ-project. Er is een laatste bijeenkomst voorzien in 2017.

Lokaal Overleg Kinderopvang, Stad Gent

Advies

Looptijd:tot 2017
Financiering: partnerschapsakkoord Kind en Gezin
Jan Peeters is voorzitter sinds de start van het LOKO. Afgelopen jaar werden er drie bijeenkomsten van het LOKO georganiseerd en had de voorzitter bijeenkomsten met de medewerkster van de bevoegde schepen Elke Decruyenaere.
Deelname aan dit adviesorgaan laat ons toe om evoluties en knelpunten in het werkveld en lokaal beleid op te volgen.
Dit wordt gecontinueerd in 2017.

Stuurgroep sociale functie, Kind en Gezin

Advies

Looptijd: 2015–onbepaald
Financiering: partnerschapsakkoord Kind en Gezin
VBJK nam ook in 2016 actief deel aan de Stuurgroep Sociale Functie, een overlegforum georganiseerd door Kind en Gezin. In de stuurgroep zitten zowel aanbieders van voorzieningen, koepelorganisaties als vertegenwoordigers van de doelgroepen. In 2016 werden vooral de problemen besproken inzake toegang en de complexe regeling van de diverse – en verhoogde - tarieven voor kinderopvang. Het werd tevens duidelijk dat de budgettaire ruimte erg krap is om structurele antwoorden te bieden op de besproken knelpunten.
Dit wordt gecontinueerd in 2017.

Strategisch Basisonderzoek over gezonde voedingskeuzes bij jonge kinderen, REWARD

Advies

Looptijd: 2015- 2016
Financiering: FWO
Het doel van dit onderzoeksproject is nieuwe strategieën ontwikkelen om gezonde voedingskeuzes bij jonge kinderen te bevorderen. Het project wordt geleid door een wetenschappelijke stuurgroep vanuit vier Universitaire faculteiten (Psychologie en Pedagogische Wetenschappen UGent, Bio-Ingenieurswetenschappen UGent, Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen UGent& Communicatiewetenschappen KULeuven). VBJK was als partner betrokken bij Work Pack 1 dat focust op peuters en kleuters. Als een onderdeel van dit project, werkte VBJK aan de film *Dat lust ik héél héél graag* (zie 2.4)

BIEM project, Stad Gent

Advies

Looptijd: 2015- 2016

Financiering: Stad Gent

VBJK is lid van de stuurgroep van dit project over Brugfiguren voor inter-Europese Migratie in het basisonderwijs in vrije en stedelijke scholen in Gent. VBJK wil, via deelname aan de stuurgroep, de link leggen met de ervaringen die binnen het ISSA-netwerk sinds lange tijd zijn opgebouwd in het werken met Romakinderen. Jan Peeters nam deel aan de wetenschappelijke stuurgroep die de effectmeting voorbereidde. De resultaten van de effectmeting werden voorgesteld op een afsluitende internationale bijeenkomst (grote aanwezigheid van ISSA-leden) op 2 en 3 juni 2016.
Daarnaast kreeg het BIEM-project mede dankzij het engagement van VBJK in het ISSA-Netwerk, financiële steun voor het oprichten van REYN België (Romani EarlyYears Network). Eind 2016 werd voorgesteld dat VBJK de oprichting van het REYN Netwerk in 2017 zal overnemen.

Adviesraad Gezin VGC

Advies

Looptijd: 2015- 2016

Financiering: partnerschapsakkoord Kind en Gezin

VBJK nam in 2016 als expert deel aan de Adviesraad Gezin van VGC. Dit orgaan verleent VGC advies over kinderopvang en preventieve gezinsondersteuning in Brussel. Deelname aan dit adviesorgaan laat ons toe om evoluties en knelpunten in het werkveld en lokaal beleid op te volgen.
Dit wordt gecontinueerd in 2017.

8. Communicatie

8.1. Strategisch communicatieplan

Looptijd:	2014 –2017
Projectcoördinatie:	Ellen Rutgeerts
Projectuitvoering:	Ellen Rutgeerts, Mike De Cloedt & Ankie Vandekerckhove
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	Het communicatieplan, ontwikkeld in 2014 , stapsgewijs uitvoeren rekening houdend met de budgettaire ruimte.
Resultaat 2016	In 2016 werden kleine wijzigingen aangebracht aan de VBJK-website. Het werd duidelijk dat een volledig nieuwe website met een *back end* die VBJK zélf kan beheren en bewerken, een betere optie zou zijn. We gingen op zoek naar de geschikte websitebouwer en startten de voorbereiding van de nieuwe website. Ellen Rutgeerts volgde verschillende opleidingen, las enkele communicatierapporten en had talrijke informatiegesprekken om knowhow te ontwikkelen over hoe VBJK zich als inhoudelijk expertisecentrum beter kenbaar kan maken bij publieke media en zich kan introduceren op sociale media. Ze startte een kanaal op twitter (www.twitter.com/VBJKvzw) en facebook (www.facebook.com/VBJKvzw) en publiceerde met de input van collega's een opiniebijdrage over waardering voor de medewerkers in de buitenschoolse opvang.
Proces 2017	Voorjaar 2017 lanceren we de vernieuwde VBJK website. Na de lancering zullen we vroegere content aanvullen en uiteraard ook nieuwe content toevoegen. Ook met nieuws, aankondiging van events, eigen artikels … houden we de nieuwe website het hele jaar door levendig. Onze eigen online materialen, relevante evenementen, belangrijke berichten van partnerorganisaties en ook kwesties over jonge kinderen, kinderopvang, transitie en preventieve gezinsondersteuning die in het maatschappelijk debat opduiken, zullen input zijn voor de berichten die VBJK op sociale media blijft plaatsen. Ook eigen evenementen worden meer gelinkt aan sociale media. Zo willen we samen met de deelnemers bijvoorbeeld experimenteren met filmpjes, hashtags en *life messagewalls* op onder andere KIDDOdag en de ISSA conferentie. Daarnaast werkt Ellen aan (hernieuwde) relaties met pers en publieke media. Bedoeling is deze perscontacten in te kunnen zetten om inhoudelijk te reageren wanneer onze thema's in de actualiteit komen en om proactief eigen onderzoekresultaten en nieuwe relevante inzichten onder de aandacht te brengen.
Beoogd resultaat 2017	• Een nieuwe VBJK-website • Verdere uitbouw van VBJK op twitter en facebook en

	eventueel verkenning van andere sociale media. • Aanwezigheid VBJK in de publieke media.

8.2. KIDDO

Looptijd:	Doorlopend
Projectcoördinatie:	Ellen Rutgeerts
Projectuitvoering:	Ellen Rutgeerts & Caroline Boudry
Financiering:	partnerschapsakkoord Kind en Gezin (coördinatie) en SWP Uitgeverij (redactionele uitgaven)

Doelstelling	Professionaliteit van de medewerkers kinderopvang verhogen via een vlot leesbaar en inhoudelijk sterk tijdschrift.
Resultaat 2016	KIDDO wil hét pedagogische vakblad zijn en blijven voor álle medewerkers van de gezins- en groepsopvang, de buitenschoolse opvang en preventieve gezinsondersteuning. Ook studenten en docenten vinden in elke uitgave een mix van artikels met aandacht voor pedagogiek en praktijk. Via verhelderende en verdiepende reportages en interviews wil KIDDO inspirerende praktijken zichtbaar maken voor iedereen die werkt met jonge kinderen. In 2016 zette KIDDO de stap van acht naar zes nummers. Inhoudelijke accenten in 2016 waren: • Voortzetten van bestaande rubrieken: Welkom, Op de cover, Uit het werkveld, High Five, Okiddo 0-4, Okiddo 4-12, De pedagogische visie van…, Waarom? Daarom!, boekenrecensies en de gewone pedagogische artikelen. • "Pedagogische visie van…" wordt vervangen door een babyrubriek: "Baby's en …" • Rubriek Stef Van den Eijnden over zijn werk als toneelmaker in de buitenschoolse opvang wordt halverwege het jaar vervangen door "op de plank": wat is interessante vakliteratuur? • De Nederlandse GO! bijlage voor gastouders werd geïntegreerd in KIDDO. De special in 2016 was een bundeling van de beste Okiddo's van de afgelopen 15 jaar. Lezers kregen een mooie waaier aan pedagogische activiteiten met jonge kinderen. KIDDOdag 2017 krijgt daarom het thema van deze KIDDO special.
Proces 2017	In samenwerking met SWP Uitgeverij zal VBJK opnieuw zes nummers van KIDDO uitbrengen, in full colour met telkens 40 à 44 pagina's. Geplande rubriekswijzingen: • High Five wordt "Op de koffie bij…": dit blijft een portret van iemand die in de kinderopvang of preventieve

	gezinsondersteuning werkt. • De reeks "Baby's en …" wordt een muziekpagina die telkens door de Nederlandse redactieraad gemaakt wordt (dus niet afwisselend). • De Vlaamse redactieraad verzorgt dan weer permanent (en dus ook niet afwisselend) de rubriek "Vraag & Antwoord" (de vroegere Waarom? Daarom!). De evaluatieoefening die de Vlaamse redactieraad van KIDDO al in 2016 opstartte gaat verder. Het KIDDO-tijdschrift bevindt zich namelijk in een andere context dan van waaruit KIDO/KIDDO vertrokken is. Bij de verkenning naar een eventuele digitalisering van KIDDO werd duidelijk: de eerste prioriteiten voor VBJK zijn een nieuwe website en aanwezigheid op sociale media. Daar zetten we in 2016 dus volop op in; In de loop van 2017 kunnen we dan beter inschatten hoe de toekomst van KIDDO eruit kan zien.
Beoogd resultaat 2017	• Zes nummers uitgegeven in samenwerking met SWP Uitgeverij; • Toekomstvisie KIDDO in Vlaanderen.

8.3. Children in Europe / Kinderen in Europa

Looptijd:	2001 - 2016
Projectcoördinatie:	Ankie Vandekerckhove
Projectuitvoering:	Mike De Cloedt en Ankie Vandekerckhove
Financiering:	partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	Het netwerk 'Children in Europe' brengt Europese experts en uitgevers over de voorzieningen voor jonge kinderen (0-10 jaar) en hun gezinnen bij elkaar. Doel is het creëren van een Europees forum voor de uitwisseling van ideeën en praktijkervaringen van en voor beleidsmakers en praktijkmedewerkers. Dit gebeurt met name door middel van het tijdschrift 'Kinderen in Europa'.
Resultaat 2016	De voorbije twee jaar hebben enkele belangrijke partners het 'Kinderen in Europa' netwerk verlaten. Ook de financiële steun door de Bernard van Leer stichting werd stop gezet. Enkele alternatieve pistes werden onderzocht, maar de overlevingskansen waren te gering om de realisatie van een Nederlandstalige publicatie te handhaven. VBJK besliste dan ook om uit het netwerk te stappen. Als afsluiting realiseerden we in 2016 een uitgave over de tien beleidsprincipes van Children in Europe. Deze tien brochures werden voorgesteld op een plenaire presentatie van de conferentie van de Europese Commissie a Great Start in Life en werden uitgedeeld aan de 300 aanwezigen.

9. Communicatie

9.1. Bibliotheek

Looptijd:	doorlopend
Projectcoördinatie:	Mike De Cloedt
Projectuitvoering:	Mike De Cloedt
Financiering:	partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	Actuele en gespecialiseerde documentatie aanbieden over kinderopvang, buitenschoolse opvang en opvoeding van kinderen van 0 tot 12 jaar voor medewerkers en verantwoordelijken uit het werkveld, studenten, docenten en iedereen die interesse heeft in het werken met jonge kinderen.
Resultaat 2016	Het documentatiecentrum werd in 2016 opnieuw **aangevuld met 161 publicaties** zoals recent verschenen boeken, brochures,rapporten, audiovisueel materiaal en andere publicaties over kinderopvang en opvoedingsondersteuning in verschillende Europese talen. Geïnteresseerden kunnen de bibliotheek komen bezoeken en digitaal op zoek gaan naar publicaties via de website. Daarvoor is steeds een laptop voor bezoekers beschikbaar. Het geautomatiseerde systeem zorgt voor een goede administratieve opvolging en een eenvoudig uitleenbeleid**. Gemiddeld telden we een tiental externe ontleners per week,**waarbij er **wekelijks ongeveer twintig publicaties werden ontleend**, de eigen medewerkers niet inbegrepen. Ook het **download centre** werd opnieuw aangevuld met interessante publicaties, rapporten, verslagen en artikels uit Kinderen in Europa die op deze manier gratis ter beschikking staan voor alle bezoekers van de website. Via interne mailings worden de medewerkers op de hoogte gebracht van nieuwe aanwinsten in de collectie van het documentatiecentrum. Naar goede gewoonte werd de **persmap** met krantenartikels, artikels in vaktijdschriften, persberichten … van VBJK-medewerkers, die tot op heden fysiek kon geraadpleegd worden, eveneens intern **digitaal beschikbaar** gesteld. De **gearchiveerde VHS-videocassettes** werden **gedigitaliseerd** en opgeslagen op server. Aangezien dit archief sinds de oprichting van VBJK erg uitgebreid werd, is het digitaliseren nog voor geruime tijd een werk in uitvoering.

9.2. Website VBJK

Looptijd:	doorlopend
Projectcoördinatie:	Mike De Cloedt
Projectuitvoering:	Mike De Cloedt
Financiering:	partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	Professionelen, studenten, docenten en andere geïnteresseerden uit binnen- en buitenland informeren over de projecten, publicaties, educatieve materialen en evenementen gerealiseerd door VBJK.
Resultaat 2016	In 2016 werden kleine wijzigingen aangebracht aan de VBJK-website. Het werd duidelijk dat een volledig nieuwe website met een *back end* die VBJK zélf kan beheren en bewerken, een betere optie zou zijn. We gingen op zoek naar de geschikte websitebouwer en startten de voorbereiding van de nieuwe website. Het downloadcentre werd opnieuw aangevuld met recent verschenen artikels, brochures, rapporten, policy papers, Powerpointpresentaties … in het Nederlands, Frans, Engels en Duits. In 2016 werden **8.037 items gedownload** via het downloadcentre. Publicaties en tijdschriften kunnen snel en eenvoudig besteld worden via een online bestelformulier op de publicatiepagina. In 2016 raadpleegden **34.612 bezoekers** de website van VBJK, samen goed voor **138.061 paginaweergaven**. De meeste bezoekers komen uit Vlaanderen, maar de website werd ook geraadpleegd door bezoekers uit **158 landen**. Voor een meer gedetailleerd overzicht verwijzen we naar de statistieken over de website.

9.3. Research Gate

Looptijd:	doorlopend
Projectcoördinatie:	Jan Peeters
Projectuitvoering:	Jan Peeters, Brecht Peleman & Hester Hulpia
Financiering:	partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	Uploaden van wetenschappelijke artikels geschreven door onderzoeksmedewerkers VBJK, al dan niet in samenwerking met andere onderzoekers van de Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek Universiteit Gent. Op deze manier wordt de know-how, zowel nationaal als internationaal, verspreid. In tegenstelling tot ons eigen downloadcentre verleent Research Gate zich ertoe om auteursrechterlijk beschermde artikels toch te verspreiden onder professionelen.
Resultaat 2016	In 2016 werden de geüploade artikels **141 keer geciteerd en 3498 keer gelezen**. We telden ook **988 profile views** op Research Gate.

9.4. Vimeo

Looptijd:	doorlopend
Projectcoördinatie:	Brecht Peleman
Projectuitvoering:	Brecht Peleman & Mike De Cloedt
Financiering:	partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	Beeldmateriaal aanbieden over kinderopvang, buitenschoolse opvang en opvoeding van kinderen van 0 tot 12 jaar voor medewerkers en verantwoordelijken uit het werkveld, studenten, docenten en iedereen die interesse heeft in het werken met jonge kinderen.
Resultaat 2016	Sinds 2012 heeft VBJK een online videoarchief met **51 digitale video's** (www.vimeo.com/vbjk<http://www.vimeo.com/vbjk>) die vrij bekeken kunnen worden. Op verschillende websites van eigen projecten, maar ook op websites van partnerorganisaties worden deze filmpjes toegankelijk gemaakt voor vormingswerkers, pedagogisch begeleiders, onderzoekers, beleidsmedewerkers en andere geïnteresseerden. De jaarstatistieken tonen dat onze video's in 2016 in **80 landen** werden **afgespeeld**, met een totaal van **1104 'totalplays'**, **3274 'plays'** en **22570 'loads'**. VBJK gebruikt VIMEO daarnaast ook als groeiend online archief voor beeldmateriaal uit verschillende projecten waarin met video werd gewerkt. Het online videoarchief bevat momenteel **71 video's**.

9.5. Website: statistieken 2016

Gebruikersinfo in 2016

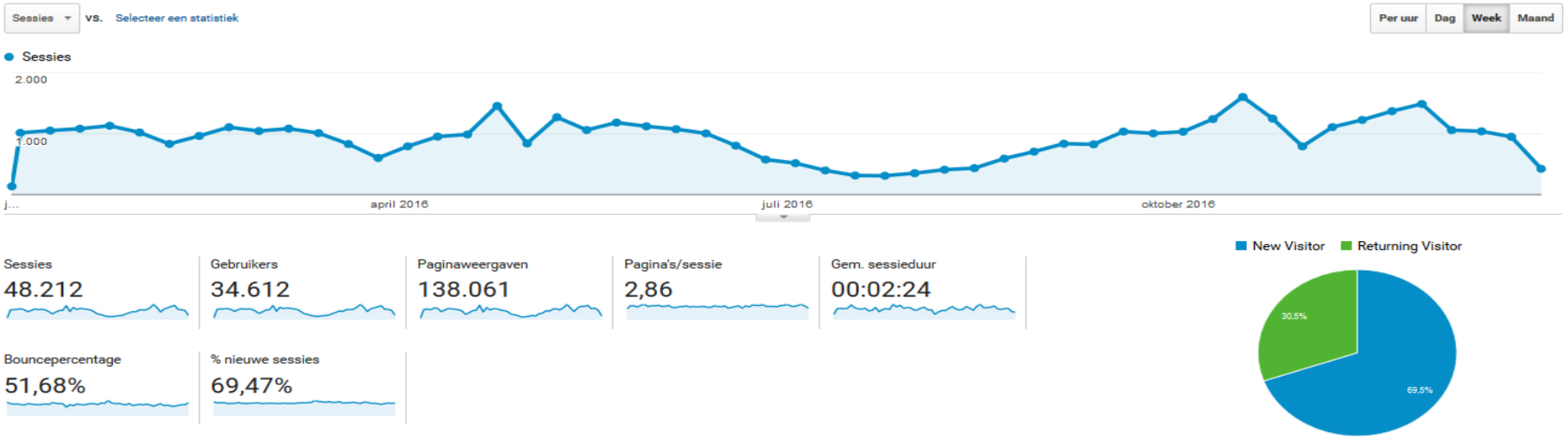

Paginaweergaven in 2016

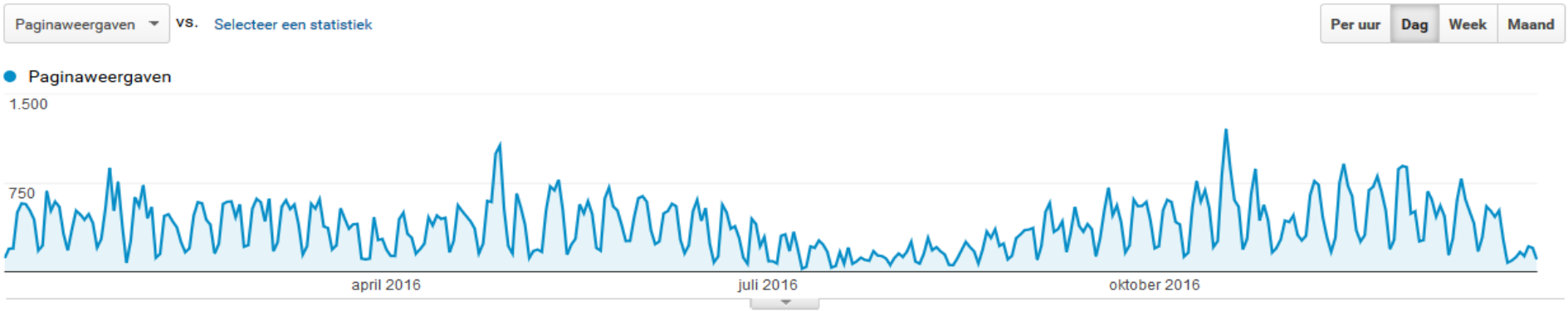

Paginaweergaven	Unieke paginaweergaves	Gem. tijd op pagina	Bouncepercentage	Uitstappercentage
138.061	106.789	00:01:17	51,68%	34,86%

Gebeurtenissen in 2016

Gebeurteniscategorie	Totale gebeurtenissen	Unieke gebeurtenissen
	10.901 % van totaal: 100,00% (10.901)	9.429 % van totaal: 100,00% (9.429)
1. Downloads	**8.037** (73,73%)	7.361 (78,07%)
2. Outgoing links	**2.682** (24,60%)	1.903 (20,18%)
3. Mails	**182** (1,67%)	165 (1,75%)

Continentenoverzicht 2016

Continent	Sessies	% nieuwe sessies	Nieuwe gebruikers
	48.212 % van totaal: 100,00% (48.212)	69,50% Gem. voor dataweergave: 69,47% (0,04%)	33.505 % van totaal: 100,04% (33.493)
1. Europe	**45.342** (94,05%)	68,24%	30.940 (92,34%)
2. Americas	**1.384** (2,87%)	88,73%	1.228 (3,67%)
3. Asia	**872** (1,81%)	89,22%	778 (2,32%)
4. Africa	**303** (0,63%)	87,13%	264 (0,79%)
5. (not set)	**172** (0,36%)	95,35%	164 (0,49%)
6. Oceania	**139** (0,29%)	94,24%	131 (0,39%)

Top 10 van bezoekende landen in 2016 (op een totaal van 158 landen)

Land	Acquisitie			Gedrag		
	Sessies	% nieuwe sessies	Nieuwe gebruikers	Bouncepercentage	Pagina's/sessie	Gem. sessieduur
	48.212 % van totaal: 100,00% (48.212)	69,50% Gem. voor dataweergave: 69,47% (0,04%)	33.505 % van totaal: 100,04% (33.493)	51,68% Gem. voor dataweergave: 51,68% (0,00%)	2,86 Gem. voor dataweergave: 2,86 (0,00%)	00:02:24 Gem. voor dataweergave: 00:02:24 (0,00%)
1. Belgium	**38.614** (80,09%)	65,85%	25.426 (75,89%)	47,96%	3,10	00:02:42
2. Netherlands	**2.961** (6,14%)	85,71%	2.538 (7,57%)	67,07%	1,97	00:01:10
3. United States	**746** (1,55%)	86,73%	647 (1,93%)	73,73%	1,62	00:00:45
4. United Kingdom	**731** (1,52%)	92,89%	679 (2,03%)	63,61%	1,88	00:00:31
5. France	**537** (1,11%)	79,52%	427 (1,27%)	61,82%	2,07	00:01:33
6. Italy	**405** (0,84%)	77,78%	315 (0,94%)	59,01%	2,40	00:01:36
7. Germany	**384** (0,80%)	88,54%	340 (1,01%)	63,02%	1,96	00:00:52
8. Canada	**211** (0,44%)	91,47%	193 (0,58%)	78,67%	1,62	00:00:54
9. Brazil	**192** (0,40%)	97,92%	188 (0,56%)	92,71%	1,26	00:00:26
10. Ireland	**173** (0,36%)	87,28%	151 (0,45%)	60,69%	1,77	00:01:06

10. Evenementen

10.1. VBJK organiseert evenementen

10.1.1. KIDDOdag

Datum:	30 november 2016 (Het Pand, Gent)
Projectcoördinatie:	Ellen Rutgeerts / Caroline Boudry i.s.m. Katelijne De Brabandere
Projectuitvoering:	Caroline Boudry (VBJK), Mike De Cloedt (VBJK), Katelijne De Brabandere (VCOK), Liesbeth Lambert (VCOK)
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin; inkomsten inschrijvingsgeld

Doelstelling	Kinderbegeleiders en leidinggevenden, ouders, studenten en docenten jaarlijks samenbrengen rond een thema dat hen prikkelt in het dagelijks werken met jonge kinderen.
Resultaat 2016	KIDDOdag 2016 was aanvankelijk gepland op zaterdag 4 juni en dinsdag 14 juni. Wegens te weinig inschrijvingen werd KIDDOdag op zaterdag afgelast. Wegens een dreigende treinstaking werd KIDDOdag tijdens-de-week verplaatst naar woensdag 30 november 2016. Er waren 250 deelnemers aanwezig. Het thema was het pedagogische raamwerk. De centrale lezing werd verzorgd door Prof. Dr. Ferre Laevers (KUL – CEGO); de drie lezingen gingen elk over een opdracht van kinderopvang: kinderen, gezinnen en samenleving. Deelnemers konden met een mix van lezingen en workshops hun eigen traject samenstellen: • focus op één opdracht: bijvoorbeeld de lezing over hoe gezinnen elkaar in de opvang ontmoeten en dan nog twee workshops over het ouderbeleid van opvangorganisaties. • brede waaier: bijvoorbeeld de lezing over de maatschappelijke opdracht, een workshop over kinderen en een workshop over samenwerken met gezinnen. Van de 250 deelnemers vulde ongeveer de helft een evaluatieformulier in. Iets meer dan 40 mensen duiden aan dat ze begeleider zijn in gezins- of groepsopvang, 54 mensen kruisen leidinggevende aan en 30 mensen "andere": dit zijn docenten, pedagogisch coaches enzovoort. Deze cijfers tonen een verschuiving in het doelpubliek van KIDDOdag: minder begeleiders en meer leidinggevenden en pedagogisch coaches. De algemene evaluatie is overwegend positief: een meerderheid kruist tevreden tot zeer tevreden aan. Ook de lezingen en workshops krijgen goede scores.

10.1.2. Infosessie voor medewerkers Kind en Gezin

Datum:	2 februari 2016
Projectcoördinatie:	Sandra Van der Mespel
Projectuitvoering:	Team VBJK
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	Medewerkers Kind en Gezin informeren over de werking en projecten van VBJK; uitwisselen met Kind en Gezin medewerkers over ontwikkelde expertise en instrumenten.
Resultaat 2016	Ongeveer 25 medewerkers van Kind en Gezin namen deel aan dit info- en uitwisselingsmoment. Op het programma stond: • Algemene toelichting over de werking van VBJK • Transatlantic Forum on Inclusive Early Years • Projecten transitie kleuteronderwijs • Lerend netwerk inburgering laaggeletterde moeders • Inhoudelijke uitwisseling over projectresultaten

10.1.3. Docentendag kennismakingsmodules gezinsopvang, i.s.m. Kind en Gezin

Datum:	22 april 2016
Projectcoördinatie:	Sandra Van der Mespel (i.s.m. Evelien Vlasselaer Kind en Gezin)
Projectuitvoering:	Sandra Van der Mespel, Brecht Peleman
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	Een kwaliteitsvolle uitvoering van de kennismakingsmodules gezinsopvang, ingericht door Centra voor Volwassenenonderwijs, ondersteunen.
Resultaat 2016	De docentendag richtte zich tot alle docenten uit de CVO's die de modules *Kennismaken met de gezinsopvang* en *Werken in de kinderopvang* (de zgn. 'kennismakingsmodules) (zullen) begeleiden. Er namen 22 docenten deel. De voormiddag richtte zich vooral op docenten die weinig of geen ervaring hebben met de kennismakingsmodules. Zij kregen de nodige informatie en instrumenten om de modules te begeleiden. In de namiddag stond ervaringsuitwisseling centraal. Op basis van de uitwisseling werden, waar nodig, afspraken gemaakt over de bijsturing van de modules.

10.1.4. Oost-Vlaamse Trefdagen Preventieve Gezinsondersteuning, i.s.m. Provincie Oost-Vlaanderen

Datum:	3 juni 2016 & 2 december 2016
Projectcoördinatie:	Sandra Van der Mespel
Projectuitvoering:	Sandra Van der Mespel, Liesbeth Lambert, Hester Hulpia (VBJK), Katelijne De Brabandere, Veerle Derave, Chris De Bruyne (VCOK)
Financiering:	Provincie Oost-Vlaanderen

Doelstelling	Lokale besturen en actoren preventieve gezinsondersteuning inspireren over het uitbouwen van een Huis van het Kind.
Resultaat 2016	Aan beide trefdagen participeerden ong. 50 deelnemers. Aan de dagen participeerden in de eerste plaats coördinatoren van de erkende Huizen van het Kind in Oost-Vlaanderen. Daarnaast namen ook geïnteresseerden deel die in de toekomst een Huis van het Kind wensen op te starten in hun gemeente. Het programma van de eerste trefdag bestond uit: • Toelichting bij het opvolgingskader van Kind en Gezin • Uitwisselingstafels over volgende thema's: wat is beoogde meerwaarde van een HvhK? Hoe bouwen aan een toegankelijk HvhK? Welk aanbod in het HvhK? • Workshops over samenwerken: o Kennismaken met partners anders bekeken: ideeën en methodieken om met partners kennis te maken; o Goed begonnen is half gewonnen: randvoorwaarden om tot constructief overleg met partners te komen; o Werken met rollen in de samenwerking: wie neemt welke rol op in een samenwerking en hoe kun je deze rollen hanteren? o Leren van successen in de samenwerking: kennismaken met een methode om (kleine) successen in kaart te brengen en verder te bouwen op deze successen. Het programma van de tweede trefdag bestond uit: • Terugkoppeling van de bevraging 'een beeld op de Huizen van het Kind' uitgevoerd door Kind en Gezin • Workshops: o Het begeleidingstraject - ervaringen in kaart o Effectieve communiceren en onderhandelen o Warm onthaal in je Huis van het Kind o Huizen van het Kind en Integrale Jeugdhulp: een verkennende dialoog

10.1.5. Uitwisseldag pedagogische coaches in de kinderopvang

Datum:	23 november 2016
Projectcoördinatie:	Brecht Peleman, Veerle Vervaet
Projectuitvoering:	Ankie Vandekerckhove, Brecht Peleman, Caroline Boudry, Veerle Vervaet
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	De uitbouw van kwaliteitsvolle pedagogische begeleiding in de kinderopvang ondersteunen.
Resultaat 2016	De voorbije jaren begeleidde VBJK i.s.m. Kind en Gezin verschillende intervisietraject voor pedagogische coaches in de kinderopvang, met name: • Intervisietraject Kinderopvang met sociale functie • Intervisietraject Centra Inclusieve Kinderopvang • Intervisietraject Pedagogische en Taalondersteunende Organisaties We organiseerden, in samenwerking met Kind en Gezin, een uitwisseldag voor de deelnemers van deze intervisietrajecten samen met de andere ondersteuners Opzet, Voorzet en Unizo. Doel van de uitwisseldag was de deelnemers van de verschillende trajecten samen te brengen om elkaar beter te leren kennen, ervaringen uit te wisselen en mogelijke samenwerking op gang te brengen vanuit het besef dat allen bezig zijn met een gedeelde opdracht, m.n. de pedagogische kwaliteit en toegankelijkheid van de kinderopvangsector ondersteunen en verbreden. In de voormiddag lag het accent op regionale samenwerking. Verschillende ondersteuners uit eenzelfde regio/ of provincie maakten uitgebreid met elkaar kennis. Ze onderzochten wat mogelijkheden zijn om regionaal samen te werken en elkaar te versterken. In de namiddag werd er aan diverse dialoogtafels in gezoomd op één aspect van ondersteuning: sociale functie, CIK, PTO of Sociaal ondernemen. Opnieuw werd vanuit deze focus onderzocht wat mogelijkheden zijn om met andere pedagogisch ondersteuners samen te werken. Deze uitwisseldag werd door een 70-tal pedagogisch ondersteuners bijgewoond.

10.2. VBJK levert bijdrage aan evenementen

10.2.1. Keynotes op conferenties in België en Nederland

Peeters, J., De pioniersrol van de DOG Brugge. Viering DOG Brugge. Brugge, 9 april 2016

10.2.2. Lezingen, workshops en debatten in België en Nederland

Boudry, C., Algemeen WS begeleiden. Stad Brussel, FORUM, les principes directeurs de l'accueil du jeune enfant. Stripmuseum, Brussel, 25 januari 2016

Boudry, C., Kunsteducatie voor de allerkleinsten. Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media. Cultuur in de spiegel. De Vooruit, Gent, 2 februari 2016

Boudry, C., Spin-off - De stad als speelplek. Vlaamse Gemeenschapscommissie, Spin-off. Abattoir, Brussel, 4 februari 2016

Boudry, C.,Proeven en eten in de kinderopvang. Universiteit Gent, REWARD. Reward eindsymposium – Validatie. Koninklijke Bibliotheek Brussel, Brussel, 28 oktober 2016

Boudry, C., Kinderen scheppen hun omgeving. Werken met activiteiten in de kinderopvang. SWP uitgeverij – Logacom KIDDO. Kenniscafé, Amsterdam, 18 november 2016

Hulpia, H.,Meten en Monitoren van de Pedagogische Kwaliteit in de Vlaamse Kinderopvang van baby's en peuters. BKK, Studiebezoek Gent. Gent, 4 oktober 2016

Hulpia, H., MeMoQ. Explorer la qualité d'accueil de la petite enfance (0-3). Le Furet, Gent, 4 mei 2016

Hulpia, H. & Lambert, L., Poster. Huis van het Kind in Zicht. EXPOO, EXPOO congres Opvoedingsondersteuning, Brussel, 15 december 2016

Lambert, L. & Rutgeerts, E., Ontmoeting in de wachtruimte. Stad Antwerpen, Netwerkdag Kwetsbaar Jong, Antwerpen, 17 november 2016

Lambert, L., Possemiers, T., & Van Thienen, E., Wigwam verbindt kinderopvang met Huizen van het Kind. VBJK & VCOK, KIDDOdag:Het Pedagogisch Raamwerk: wat moet je ermee?Gent, 30 november 2016

Sharmahd, N., KIDDOdag. Presentatie: Het ervaringsgebied 'ik en de andere'; Gent 30 november 2016

Van der Mespel, S., Workshop Werken met rollen in de samenwerking. Provincie Oost-Vlaanderen, Oost-Vlaamse Trefdag Preventieve Gezinsondersteuning, Gent, 3 juni 2016

Van der Mespel, S., Workshop Het begeleidingstraject - ervaringen in kaart. Provincie Oost-Vlaanderen, Oost-Vlaamse Trefdag Preventieve Gezinsondersteuning, Gent, 2 december 2016

10.2.3. Keynotes op internationale studiedagen en congressen

Peeters, J., Sistemi integrati e multilinguismo nei servizi per la prima infanzia. Keynote at the Italian Parliament Roma. Roma, 27 gennaio 2016

Peeters, J., Stepp: Towards a high quality ECEC workforce in low and middle income countries. UNESCO STEPP meeting. Addis Abeba, 18th of March 2016

Peeters, J., Towards a high quality ECE workforce in Albania. National Conference on Teacher's professional development.Tirana,24th of March 2016

Peeters, J., A Qualified, motivated and supported ECE workforce: The role of professional profiles and standards. Keynote at the Consultative meeting on professional standards in Child development. Ankara, 26thof May 2016

Peeters, J., Improving Access to High-Quality ECE. Keynote on the Robert Wood Johnston Foundation Conference in Princeton USA: Connecting Vulnerable Children to High-Quality Early Care and Education: Lessons from the International Community. Princeton New Jersey (USA) 21st of July 2016

Peeters, J., Les recherches du VBJK sur la professionnalisation (CoRe, Eurofound et autres). Approches théoriques & Méthodologies de travail. Keynote at the Université Lumière. Lyon, 16th of September 2016

Peeters, J., Pathways to professionalism: Towards a competent system; TFIEY conference. Lisbon, 8th of November 2016

Peeters, J., Le système compétent de l'accueil et l'éducation des jeunes enfants. Keynote at the Dipartimento di Scienze della Formazione e Psicologie; University of Firenze. Firenze,17th of November 2016

Peeters, J., Young Children on the move: migrants, immigrants and refugees; Keynote at the Pistoia conference. Pistoia, 19th of November 2016

Peeters, J., Transatlantic Forum: a meeting place for policymakers and researchers on inclusive early childhood education and care; Keynote at the European Commission conference 'GREAT START IN LIFE! The best possible education in Early Years'. Brussels,30th of November - 1st of December 2016

10.2.4. Lezingen, workshops en debatten op internationale studiedagen en congressen

Hulpia, H., Measuring & Monitoring Quality in Flemish Child Care. BKK, Studiebezoek Londen, London, 10th-13thof June 2016

Peeters, J., Education staff quality and equity; European Commission, Socially Inclusive education: better connecting research to Policy and Practice, Brussels, 23rdof November 2016

Peeters, J., Voorzitten workshop; Transatlantic Forum for Inclusive Early Years, Looking Ahead: Opportunities to Improve and Expand High-Quality Early Childhood Services for All, Torino, 3rd-5thof February 2016

Peeters, J., Introductie; VGC & VBJK, Studiereis Denemarken, Copenhagen, 30st March - 1stof April 2016

Peeters, J., Kinderopvang in Vlaanderen; VBJK & Le Furet, Studiebezoek aan Gent, Ghent, 4th-7thof April 2016

Peeters, J., Pathways to qualifications for assistants in ECEC; EECERA, EECERA Dublin, Dublin, 10th – 14thof October 2016

Sharmahd, N., ISSA Conference (Vilnius - Lithuania).Presentatie: The Wanda meets ISSA project; Vilnius – Lithuania, 11th-13th of October

Sharmahd, N., ISSA Conference (Vilnius - Lithuania).Presentatie: Professionalization of childcare assistants; Vilnius – Lithuania, 11th-13th of October

Vandekerckhove, A., ISSA. Issa conference; Vilnius (Litouwen), 10th-13thof October 2016

Vandekerckhove, A., Gulbenkian Foundation; National conference on Transatlantic Forum on Inclusive Early Years, Lissabon (Portugal), 8thof November 2016

10.2.5. Trainingen en gastcolleges binnen opleiding en vorming

Boudry, C., Documenteren voor jonge kinderen. Karel De Grote-Hogeschool, Les PJK 2e jaar; Antwerpen, 14 maart 2016

Boudry, C., Documenteren voor jonge kinderen. Universiteit Gent,Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek, Cursus Early Childhood Education and Care; Gent

Peeters, J., Kansarmoede en kleuteronderwijs voor jonge kinderen: kansen creëren!Thomas Moore, Opleiding leraar kleuteronderwijs; Mechelen, 1 maart 2016

Peeters, J., Het competente systeem in ECEC. VGC & VCOK, Interactieve lezing VGC; Brussel, 11 mei 2016

Peeters, J., Recent Europees Onderzoek. Ugent, Les Universiteit Gent; Gent, 13 mei 2016

Peeters, J., Het competente systeem. CEGO, Team tweedaagse; Leuven, 8 september 2016

Peeters, J., Het European Quality Framework. CCI, Training over EQF; Utrecht, 13 september 2016

Peleman, B. &Pulinx, R., Transitie naar de kleuterschool. Ugent, Gastcollege voor studenten 2ejaar Bachelor Pedagogische Wetenschappen; Gent, FPPW, 19 februari 2016

Peleman, B., Modules Kennismaken met en Werken in de Gezinsopvang. VBJK, Opleidingsdag docenten modules KMWG; Brussel, Kind & Gezin, 22 april 2016

Peleman, B., Regionale kennismaking begeleiden. VBJK en Kind & Gezin, Uitwisseldag ondersteuners; Brussel, Kind & Gezin, 23 november 2016

Peleman, B., Uitwisseling op basis van cases begeleiden. VBJK en Kind & Gezin, Uitwisseldag ondersteuners; Brussel, Kind & Gezin, 23 november 2016

Van der Mespel, S., Huizen van het Kind: geïntegreerd werken met gezinnen. Ugent, Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek, Gezinspedagogiek; Gent, 24 november 2016

10.2.6. Studiebezoeken

Studiebezoek opleiding Qualité de l'accueil du jeune enfant et cohésion éducative (4-8 april)
Le Furet (Myriam Mony) organiseerde een opleiding gericht op leidinggevenden uit basisvoorzieningen voor jonge kinderen (kinderopvang, kleuterschool, buitenschoolse opvang) en medewerkers van opleidingscentra. Centraal stond het ontwikkelen van een pedagogisch beleid en praktijk vanuit een holistische en ervaringsgerichte benadering. Aan de opleiding namen 13 deelnemers uit Frankrijk en Zwitserland deel. Uitwisseling van visie, beleid en praktijken tussen verschillend landen was een onderdeel van deze opleiding. In dit kader werd aan VBJK de vraag gesteld om een studiebezoek te organiseren. Doel van het studiebezoek was de deelnemers te laten kennismaken met het Vlaamse en Gentse beleid en met inspirerende praktijken. Op het programma stonden lezingen en praktijkbezoeken in Gent en Brussel.
Volgende externe sprekers en organisaties waren betrokken bij dit studiebezoek:
Prof. Michel Vandenbroeck, Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek, Universiteit Gent; Armand Demeyere, Directeur pedagogisch onderwijscentrum Gent; Jan Devos, inspecteur onderwijs; Anne Vanquaethem, Directrice De Buurt; Pascale Camus, One; Sylvia Walraevens, K&G; Sonja Cassiman, Elmer.

10.3. VBJK neemt deel aan evenementen

10.3.1. Bijwonen conferenties, studiedagen en studiebezoeken

Boudry, C., Slotconferentie BIEM. Onderwijscentrum Gent, Gent, 2 juni 2016

Boudry, C., Bezoek aan kinderopvang. Humanitas, Heerlen, 3 juni 2016

Boudry, C., Interculturaliteit. VCOK, Gent, 8 september 2016

Hulpia, H., Colloquium 20 jaar de Sloep. De Sloep, Gent, 25 november 2016

Hulpia, H., Avonddebatlunch Ontwikkeling in de Jeugdzorg in Nederland. COJ, Gent, 17 februari 2016

Hulpia, H., Expoo Congres Opvoedingsondersteuning. EXPOO, Gent, 15 december 2016

Hulpia, H., Lancering Huis van het Kind Brussel. Huis van het Kind Brussel, Brussel, 19 mei 2016

Hulpia, H., Studiebezoek Londen. BKK, Londen, 10-13 juni 2016

Hulpia, H., KIDDOdag. VBJK &VCOK, Gent, 30 november 2016

Hulpia, H., Lezing Tineke Schiettecat. COJ, Gent, 14 oktober 2016

Lambert, L., KIDDOdag: Het Pedagogisch Raamwerk: wat moet je ermee? VBJK & VCOK, Gent, 30 november 2016

Lambert, L., EXPOO Congres Opvoedingsondersteuning. EXPOO, Brussel, 15 december 2016

Rutgeerts, E., KIDDOdag. Het pedagogisch raamwerk, wat moet je ermee? VBJK & VCOK, Gent, 30 november 2016

Peeters, J., EECERA; deelname aan de SIG Gender Balance; Bijwonen algemene vergadering, vergaderingen over boeken in Routledge-series. EECERA, Dublin, 30 augustus - 3 september 2016

Peeters, J., ISSA-conferentie; algemene vergadering, board. ISSA, Vilnius, 10-15oktober

Peeters, J., De toekomst is Jong; lid van voorbereidingsgroep. Min Van Deurzen, Brussel, 6 oktober 2016

Peeters, J., BIEM Slotconferentie; lid adviesraad. Onderwijscentrum, Gent, 2 juni 2016

Peleman, B., Startevent Kleine Kinderen Grote Kansen; Projectteam Kleine Kinderen Grote Kansen, Brussel, 29 februari 2016

Peleman, B., Eindevent PTO; Kind & Gezin en VBJK, Brussel, Muntpunt, 7 juni 2016

Peleman, B.,Uitwisseldag Inspirerende Praktijken EDUCARE; VBJK en VGC, Brussel, VGC, 8 juni 2016

Peleman, B., Lerend Netwerk Kleine Kinderen Grote Kansen; Projectteam Kleine Kinderen Grote Kansen, Brussel, 6 september 2016

Peleman, B., Uitwisseldag ondersteuners; Kind & Gezin en VBJK, Brussel, Kind&Gezin, 23 november 2016

Rutgeerts, E., Doctoraatsverdediging Naomi Geens. Universiteit Gent, Gent, 14 januari 2016

Rutgeerts, E., Eredoctoraat Alain Platel. Universiteit Gent, Gent, 15 maart 2016

Vandekerckhove, A., Voorstelling CESSMIR; CESSMIR, Gent, 7 september 2016

Vandekerckhove, A., Studiedag Lokaal Samenwerken; VVSG, Gent, 27 september 2016

Vandekerckhove, A., Studiedag Armoede; VLAS, Leuven, 29 april 2016

Vandekerckhove, A., Conferentie het Jonge Kind; Kind en Gezin, Brussel, 6 oktober 2016

Van der Mespel, S., Slotconferentie Brugfigurenproject intra-Europese migratie (BIEM); Stad Gent, Gent, 2 juni 2016

Van der Mespel, S., De toekomst is jong; Kind en Gezin, Brussel, 6 oktober 2016

Vervaet, V., Nederlandstalige gezinsvoorzieningen in Brussel; VGC, Brussel, 20 april 2016

Vervaet, V., Documenten als medevormgevers aan sociale praktijken; Ugent, Sociaal werk, Gent, 17 mei 2016

Vervaet, V., Sociale cohesie in onze superdiverse samenleving; EXPOO, Brussel, 15 december 2016

10.3.2. Opleiding

De Cloedt, M., Buyle, J. & Bourgoignie, A., Leren omgaan met feedback. Steunpunt Adoptie,Gent, 21december 2016

Rutgeerts, E., Meer publiek met Facebook. Publiek Centraal, Gent, 24 november 2016 en 15 december 2016

Rutgeerts, E., Ontbijtsessie sociale media & customer journey, Publiek Centraal, Gent, 13 oktober 2016

Rutgeerts, E., Ontbijtsessie persbericht & Twitter, Publiek Centraal, Gent, 8 december 2016

11. Publicaties

11.1. Boeken & brochures

Vandenbroeck, M., Urban, M. &Peeters, J. (eds.) (2016) *Pathways to Professionalism in Early Childhood Education and Care*.London, New York: Routledge

Rutgeerts, E. & Vervaet, V. (2016). *Kinderopvang en ouders: partners in opvoeding*; CEGO Publishers

De Schepper, B;, Peleman, B., Sharmahd, N., Vastmans, S. (2016) *Wanda, Group reflection for professional development in ECEC*, Ghent: VBJK, Artevelde Hogeschool

Vandekerckhove, A. & Park, M. (2016) Opvang en Onderwijs voor alle jonge kinderen! Beleidsaanbevelingen uit het Transatlantic Forum on Inclusive Early Years. KBS publicatie

Vandekerckhove, A. & Park, M. (2016) Early Childhood Education and Services for all!! Policy recommendations from TFIEY . KBS publication

Vandekerckhove, A. & Park, M. (2016) Des services d' éducation et d' accueil de la petite enfance pour tous! Recommandations politiques du TFIEY. FRB publication

Van Keulen, A. & Vandekerckhove, A. (2016) Five steps to quality. ISSA Training Pack

11.2. Wetenschappelijke rapporten

Peeters, J., Sharmahd, J. &Budginaitė, I. (2016) Professionalisation of Childcare Assistants in Early Childhood Education and Care (ECEC): Pathways towards Qualification, NESET II report; Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2016. doi: 10.2766/898530

Rutgeerts, E. & Lambert, L. (2016) Ontmoeting in de wachtruimte van de Antwerpse consultatiebureaus. Een handleiding; Rapport, Antwerpen

Vervaet, V. (2016) Inburgering op maat van laaggeletterde vrouwen met jonge kinderen: draaiboek; VBJK in opdracht van AMIF-ESF; Gent, website VBJK

11.3. Artikelen / hoofdstukken in vaktijdschriften en boeken

Peeters, J. (2016). Working with young children from poor and migrant families. Dossier La nouvelle revue de l'adaptation et de la scolarisation n°73

Peeters, J., Urban, M. &Vandenbroeck, M. (2016). Lessons learnt and a debate to be continued. In M. Vandenbroeck, M. Urban & J. Peeters. In *Pathways to Professional Early Childhood Education*. London, New York: Routledge pp. 132-136

Peeters, J., De Kimpe, C. & Brandt, S. (2016). The competent early childhood education and care system in the city of Ghent: A long-term investment in continuous professional development. In M. Vandenbroeck, M. Urban & J. Peeters. *Pathways to Professional Early Childhood Education*. London, New York: Routledge pp. 57-71.

Peeters, J. (2016). Travailler avec des jeunes enfants issus de familles pauvres et migrantes. Dossier : La Nouvelle revue de l'adaptation et la scolarisation n°73 (1) 1-15.

Peeters, J; (2016). Quality of ECE services in Albania, Bosnia and Herzegovina, Kosovo and Montenegro. Geneva, UNICEF, Gent VBJK

Peleman, B. & Boudry, C. (2016) Opvang- en vrije tijd van schoolgaande kinderen: het perspectief van kinderen als brug tussen opvang en vrije tijd?Handboek Lokaal Jeugdbeleid p. 263-277

Rutgeerts, E. (2016) Bondgenootschap als basis voor pedagogisch partnerschap; Kindcentrum BBMP p. 24-27

Vandenbroeck, M. & Vandekerckhove, A. (2016) La fonction sociale des crèches en région bruxelloise. Nouvelle Revue de l'Adaptation en de la Scolarisation, n° 75, novembre 2016, p. 267-285

Vandenbroeck, M., Peleman, B. &Boudry, C. (2016) Opinie: Willen we goedkoop of willen we goed? De Morgen p. 44

Vandenbroeck, M., Peeters, J., Urban, M., Lazzari A. (2016). Introduction. In Vandenbroeck, M., Urban, M. &Peeters, J. (eds.) (2016) *Pathways to Professionalism in Early Childhood Education and Care*. London, New York: Routledge

Van der Mespel, S. (2016) Waarom de Warmste Week dit jaar vroeger startte. Blog EXPOO, december 2016

11.4. Artikelen in KIDDO

Boudry, C. (2016) Okiddo. Vrije momenten vol belevenissen. KIDDO 1 p. 14-15

Boudry, C. (2016) Okiddo. Doen én praten. KIDDO 2 p. 16-17

Boudry, C. (2016) Okiddo. Zand en vetkrijt. KIDDO 3 p. 14-15

Boudry, C. (2016) Okiddo. Ijs en ijskleuren. KIDDO 4 p. 14-15

Boudry, C. (2016) Okiddo. Speel met vuur. KIDDO 5 p. 16-17

Boudry, C. (2016) Okiddo. Pannenkoeken bakken. KIDDO 6 p. 18-19

Boudry, C. (2016) Okiddo. KIDDO-special.

Peleman, B. &Van Laere, K. (2016) Zorgeloos naar de kleuterschool? Samen werk maken van een warme overgang. KIDDO 6 p. 32-34

Rutgeerts, E. (2016) Een steentje op je bord. KIDDO 2 p. 20-22

Rutgeerts, E. (2016) Waarom moeten peuters ook wennen? KIDDO 3 p. 30-31

Rutgeerts, E. (2016) Waarom zou je samen reflecteren? KIDDO 4 p. 30-31

Rutgeerts, E. (2016) Op de plank… Pedagogisch documenteren, Van verwondering naar spelidee. KIDDO 4 p. 38

Rutgeerts, E. (2016) Waarom is circus zo magisch? KIDDO 6 p. 28-29

Rutgeerts, E. (2016) Op de plank… Handleiding ouderbeleid, Kinderopvang en ouders: partners in opvoeding. KIDDO 6 p. 38

11.5. Interviews

Rutgeerts, E., Kind van de rekening, kwaliteit opvang moet beter. EOS Magazine, januari 2016

11.6. Film

Verelst, G. Boudry, C. Rutgeers, E, Moens, E. Verbeken, S. (2016). *Dat lust ik graag. Proeven en eten in de kinderopvang*. Gent Reward Ghent University, VBJK

Peleman, B. &Peeters, J. (2016). *Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek,* Gent, Vimeo

12. Overzicht van de verkoop en verspreiding van trainingsmaterialen

12.1. Audiovisueel materiaal

DVD	2012	2013	2014	2015	2016
Dat lust ik héél héél graag	-	-	-	-	4
Knopjesman	-	1137 20*	81 8*	23 2*	43 6*
Het verhaal van taal	40 17*	24	38	12	13
Flammable	8	-	3	1	-
Wiegelied voor Hamza	50 9*	21 4*	38	25	22
ChildcareStories	45 7*	45 60*	210 64*	9 9*	3 3*
Opvangouders bouwen aan een pedagogiek	9 1*	6	8 1*	5	4
Toowey-Toowey	-	6	3	6	4
Creatief omgaan met kwaliteit	11	18	12	8	5
Uitverkochte publicaties (video, cd-rom…)	-	-	-	-	-
Totaal	**197**	**1341**	**466**	**100**	**107**

*Noot: * gratis verspreide exemplaren betaald door derden*

12.2. Boeken, vorming- en trainingsmaterialen

- **Verkoop in Nederland door SWP en in Vlaanderen door EPO**

Publicaties/boeken	2012	2013	2014	2015	2016
Documenteren voor jonge kinderen	-	703	276	334	430
Gepeuter	193	165	128	242	199
Blik van de Yeti	519	417	191	535	320
Spiegeltje, spiegeltje	592	579	833	935	291
In verzekerde bewaring	-	74	149	147	49
Pedagogisch management in de kinderopvang	606	472	492	388	197
Ontvlambare Vingers	175	81	104	186	27
The Construction of a New Profession	-	-	-	-	-

Kinderopvang met Sociale Functie	244	254	291	252	416
Totaal	**2358**	**2897**	**2.541**	**3.019**	**1929**

Noot: verkoop 2014door SWP aan VBJK inbegrepen

- **Verkoop in België door VBJK**

Publicaties/boeken	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Pathways to Professionalism in ECEC	-	-	-	-	4
Wanda (CZ, HUN, CRO, SLOV)(verkoop via Blurb)	-	-*	-	-	120
Wanda: Group reflection for professional development in ECEC	-	-*	-	-	5
Documenteren voor jonge kinderen	-	52 125*	122 20*	16 4*	8 9*
Wanda	578*	45*	345 41*	5 10*	3 18*
Gepeuter	25	41 2*	9 1*	7	1
De school is uit	34	38	1	5	5
Blik van de Yeti	24 3*	5	4 1	1	3
The view of the Yeti	-	20*	1*	-	-
Spiegeltje, spiegeltje	23 1*	8 3*	28	29	1 1*
Familie. Een vormingspakket om te praten over gezinnen	2	8	31	4	3
In verzekerde bewaring	36	211	130 3*	20	125
Samen sterker terug op pad (vernieuwde handboeken)	-	32	29	2	37
Pedagogisch management in de kinderopvang	21 1*	4	4	1	-
Kinderopvang met Sociale Functie	29 26*	13 10*	18 12*	32 1*	12 1*
Ontvlambare Vingers	16 11*	53 11*	20 13*	7 8*	2 1*
The Construction of a New Profession	5 3*	2	10 1*	3	1
De Warme Professional	8 3*	8	5	3	3 2*
Repenser l'éducation des jeunes enfants	5	2	-	-	-
Publicaties van vóór 1998	-	-	-	-	-

Subtotaal	***872***	***703***	***1.120***	***158***	***379***

Brochures[1]	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Diversiteit en sociale inclusie -Een verkenning van competenties voor beroepen voor jonge kinderen	118*	1*	7*	-	5
Competence Requirements in Early Childhood Education and Care (CoRe)	1*	3*	-	-	-
Valuing the work: a 0-6 profession and parity with school teachers	400*	-	-	-	-
Ouderparticipatie: ook voor vaders	72 3*	75	45 9*	63	61
Inclusie van kinderen met specifieke zorgbehoeften	16 -	4	20	28	4
Inclusion des enfants ayant des besoins spécifiques	12	20	24	-	3
Zin verlenen aan praktijk	-	15*	32	2	2
Uitverkochte publicaties	-	-	-	-	-
Subtotaal	***622***	***118***	***137***	***93***	***75***

Andere	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Andere: Toolkit 'Documentation of families'	14	1	-	-	-
Werkmap: Onthaalouders (werkende + kandidaat onthaalouders)	n.v.t.	408*	520	1.400	86
Uitverkochte publicaties	-	-	-	-	-
Subtotaal	***14***	***409***	***520***	***1400***	***86***
Totaal	**1508**	**2571**	**2243**	**4770**	**2576**

*Noot: *gratis verspreide exemplaren betaald door derden*

12.3. Tijdschriften

Abonnementen KIDDO	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
België	1500	1457	1.360	1.400	1498
Nederland	1690	2651	2200	1.500	1508
Totaal	**3190**	**4108**	**3560**	**2900**	**3006**

Abonnementen Kinderen in Europa	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Totaal	**30**	**35**	**42**	**42**	**-**

[1] Gratis ter beschikking via www.vbjk.be (downloads): Zin verlenen aan praktijk, Inclusie van kinderen met specifieke zorgbehoeften, Ouderparticipatie, ook voor vaders, Buurtgerichte kinderopvang, Flexibele kinderopvang, Werken met mannen en vrouwen in een gemengd team

vbjk

Vernieuwing in de
Basisvoorzieningen
voor Jonge Kinderen
Centre for Innovation
in the Early Years
Centre d'Innovation de
la Petite Enfance

a Raas Van Gaverestraat 67A
9000 Gent, Belgium/Belgique
t +32 (0)9 232 47 35
f +32 (0)9 232 47 50
e info@vbjk.be w www.vbjk.be